



Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 11, številka 35, Predmeja, September 2007



NA GORI JE MOJE ZAVETJE

(besedilo) Lojzka Bratina

Filip Vidmar



mf
Že dolgo jekar sem šel z go-re misleč, da bom srečen po - stal. A v srcu sem kmalu za-
še čaka me tu doma - či - ja, še ča-ka-jo tu-me lju - dje, in veter mi v krošnjah še



p
slu - til, po-ti prave nisem iz - bral. Je v mestu res lažje ži-vlje - nje, kjer tu-je neznano je
pe - če, daj vr-ni se čakamo te. Sem hi-ši-co staro ob-no - vil, zdaj tukaj prelepa sto-

go-ri je moje za-vet - je, na gori bo vedno moj



mf
vse, hi - ti - jo ljudje mimo te - be ni - kdar ne nasmehnejo se.
ji. *mf* Po-nosen sem, da sem na go - ri, ni - kdar po-za-bi-la me ni. Na

dom. Ko sem se v svetu u - tru - dil, sem srečen se vr-nil do - mov.

Pesem Na Gori je moje zavetje
Uglasbil: Filip Vidmar

raziskave v paradani

REZULTATI RAZISKAV V JAMAH V PARADANI

Miran Nagode

Op. uredništva: Avtor besedila je tudi avtor fotografij.

V 33. številki časopisa Gora smo lahko prebrali nekaj zanimivosti v zvezi z ledom v jamah Trnovskega gozda in o tem, kako so si z njim ljudje pomagali do dodatnega zaslужka. V 34. številki je zapisanega nekaj geografskih o značilnostih Trnovskega gozda in veliko o tem, kako so potekale raziskave v Veliki ledeni jami v Paradani. V tokratni številki pa še nekaj zanimivejših dogodkov pri naših raziskavah in o rezultatih raziskav.

Velika ledena jama v Paradani:

Po skoraj 100 letih raziskav vemo, da je Velika ledena jama v Paradani globoka 650 m in dolga 4090 m. V jami prevladujejo brezna, ki so lahko izredno ozka (Logaški graben), pa tudi zelo velika, kot je na primer Brezno brez dna. To brezno je tudi najgloblje v jami. Globoko je 250 m in je med najglobljimi brezni v slovenskih jamah. Jama ni iz enega samega brezna, temveč je do iste točke moč priti po več vzporednih brezni. V globini 200 m je preluknjanost največja. Tam je več kot 10 vzporednih brezen.



Na fotografiji: Priprave za odhod v jama (Bojan Volk in Miran Nagode)

Stalni led sega do globine 100 m, poledenitev v zimskem oziroma

zgodnje spomladanskem času pa sega do globine 200 m. V zimskem času temperature z globino le počasi naraščajo. Tako smo lahko dne 27. 3. 1998 v vhodni dvorani izmerili temperaturo -1,6 stopinje, medtem ko smo na dnu jame izmerili 4,4 stopinje Celzija.

Stalne tekoče vode v jami ni. Ob deževju in v času topljenja snega se pojavljajo vodni curki, ki pa ne tečejo po strugi, ampak se hitro izgubijo v skalnem dnu.

Živalski svet je zaradi mraza zelo skromen. Kljub temu pa smo v jami odkrili tudi ostanke več živali. Na dnu Brezna brez dna, v globini 480 m, smo našli ostanke netopirja, v globini 320 m pa okostje kune zlatice. Podobno okostje je bilo najdeno tudi v globini 220 m. Takratni raziskovalci so tisti del jame poimenovali Mačji kraj.

Glede na značilnosti rovvov, imajo nekateri deli prav posebna imena. V zgornjem delu imamo **Michlerjevo dvorano**, v spomin na prvega raziskovalca Ivana Michlerja. Tudi **Gamsovo brezno** nosi ime po našem krasoslovcu Ivanu Gamsu, ki ga je pri plezanju v tem breznu poškodoval padajoči kamen. **Velika ledena dvorana**, **Mala ledena dvorana** ter **Vzhodni ali ledeni rov** so deli jame, kjer je stalni led. **Hladilnik** in **Sibirija** označujeta del jame, v katerem je zaradi prepaha še posebej mraz. **Šestdesetmetrca**, **Stometrca** in **Brezno brez dna** so imena najglobljih brezen v jami. **Glista** in **Menigitis** sta ožini, kjer je potrebno biti še posebno spreten, da se stlačiš skozi ožine. **Pustna dvorana** in **Prešernovo brezno** označujeta dele jame, ki smo jih raziskovali na dan omenjenih praznikov. Zaradi razvejanosti jame in številnih vzporednih brezen smo v iste dele jame prihajali po različnih poteh. Včasih dolgo časa nismo vedeli, da smo na kraju, kjer smo že bili. Eno takšnih je poimenovano **Lumpacij**. Prav posebno mesto v jami pa označuje del, ki smo ga poimenovali **Vodoravno brezno**. To je edini zares vodoravni rov v jami, pa še ta je dolg manj kot 10 m.

Mala ledena jama v Paradani

V neposredni bližini Velike ledene jame leži Mala ledena jama v Paradani. Nahaja se približno 100 m jugozahodno od Velike ledene jame v Paradani. Globoka je 65 m. Vhodno brezno ima premer približno 20 m. Na dnu vhodnega brezna je velik nasipen stožec iz ledu in snega. Količina ledu je v tej jami še večja kot v Veliki ledeni jami v Paradani. Med steno in ledom je dober meter široka in 25 m globoka razpoka, ki se zaradi topljenja ledu iz leta v leto povečuje.

Ta jama je težje dostopna, saj je na samem vходу 40 m globoko brezno. Kljub težjemu dostopu pa so v preteklosti tudi iz te jame kopali led. To je potrdila tudi najdba lesene lestve, ukleščene v debel vodni led na dnu jame.

Ker se je v zadnjih letih višina ledu močno znižala, se je tudi v tej jami pojavili prepahi, ki bodo pomagali pri odkrivanju novih rovvov.



Na fotografiji: Vhodno brezno Male ledene jame v Paradani.

Jama pri Mali ledenici v Paradani

Med obema ledenicama je še jama pri Mali ledenici v Paradani. Globoka je 25 m, dolga pa 235 m. Pri tej jami je zanimivo to, da v njej ni ledu. V jami ni zaznati večjih prepahov, kljub temu pa se skozi razpoke dviga toplejši zrak iz večjih globin, ki ne dovoli, da bi se jama podhladila in bi se v njej začel nabirati led.

ŠE NEKAJ ZANIMIVIH DOGODKOV IZ NAŠIH RAZISKAV

Suša, kot je že dolgo ni bilo (6. 9. 1996)

...S Sonjo sva se odpravila od doma okoli druge ure popoldan. Ker je bila to večdnevna akcija in ker sem pozabil natočiti vodo, se ustaviva najprej pri studentu v Podkraju in nato še na Colu. Oba sta presahnila. Ker sva vodo nujno potrebovala, sva se ustavila v "Hotelu" na Predmeji. Tam smo logaški jamarji dobro poznani in natararica pravi, da dobiva vodo le zato, ker nas pozna. Vode zaradi suše ni in jo morajo voziti. Suša pomeni, da bodo razmere v jami zelo ugodne. Kako res je to, da je lahko ena stvar za nekoga težava za drugega pa prednost ...

Odkritje Brezna brez dna (7. 9. 1996)

... Ostali smo nadaljevali navzdol po breznu. Malo s prostim plezanjem, malo po vrveh. Ko sem pristal na dnu brezna, v katerega sem metal kamenje, sem razočaran obstal. V dnu nikakor nisem našel luknje, skozi katero bi lahko nadaljeval. Ker pa sem bil prepričan, da je kamen letel globlje, sem iskal dalje. Splezal sem par metrov navzgor in stopil na polico, s katere sem lahko vstopil v manjšo špranjo. Prestopil sem brezno in obtičal pred ožino, v katero je močno pihalo. Ko sta prišla za menoj Roman in Janez, sem se pričel tlačiti v ožino, vendar je bila preozka. Medtem ko sem se tlačil v ožino, sem v stropu opazi luknjo. Ko sem opustil možnost, da pridem skozi ožino v dnu, sem zlezal še v strop in po dveh metrih plezanja dosegel novo dvorano. Od tu naprej ni bilo več težav. Spustili smo se do police, pod katero se odpira globoko brezno. Metal sem kamenje v globel in rjovel od navdušenja. Roman in Janez sta bila prepričana, da se mi je zmešalo. Ko pa sta slišala, kam pade kamen, so tudi njima zlezla usta do ušes. Nekaj časa smo rjovel v globino in poslušali padanje kamenja. Kamen ni padel na tla, ampak se je njegov zvok izgubil nekje v globini ...

Zaradi mraza in hudega vetra si kuhamo kar v avtomobilu (11. 10. 1996)

... Močna burja nas je prisilila, da smo si skuhalo večerjo v dolini pod parkiriščem. Mraz, ki je prihajal z vetrom, nas je, še napol lačne, pregnal v šotore. V soboto zjutraj je Janez tisti, ki mora prvi vstati. Oj, kako lep je ta občutek, ko lahko še za pol ure zariješ nos v toplo spalno vrečo, medtem ko mora kdo drugi že vstati. Janez se je odpeljal do Lokvi, od koder je telefoniral domov (takrat še ni bilo mobilov). Napovedano je imel betoniranje plošče na hlevu, ki pa so ga na našo srečo prestavili na ponedeljek. Ko se je Janez vrnil z veselo novico, da "betonska veselica" odpade, smo morali tudi ostali zlesti iz spalnih vreč. Zaradi mraza in hudega vetra, ki je vlekle čez parkirišče pri jami, sta si Janez in Roman skuhalo zajtrk kar v avtomobilu ...

Zagozdil sem se v ožini (11. 10. 1996)

... Pričeli smo se dvigovati proti površju. Ker za naprej grede nisem imel težav v ožini, sem se jo nazaj grede lotil kar s plezalno opremo na sebi. Počasi sem se rinil skozi ožino, in ko sem bil kakor ulit v skalo, ko sem lahko migal le še s prsti na rokah in nogah, se je ustavilo. Še malo sem tiščal naprej, vendar sem kmalu ugotovil, da sten pač ne morem premakniti in da naprej ne bo šlo. Treba se bo vrniti. Toda to so bile želje, resnica pa je bila za odtonek drugačna. Obtičal sem objet v skalni ožini in se nisem mogel premakniti ne naprej ne nazaj. Poizkušal sem naprej in nazaj,

na rahlo in na vso moč, pa nič. Obnemogel sem obležal v razpoki in razmišljal, kaj mi je storiti. Pred menoj ni bilo nikogar, ki bi mi lahko pomagal. Janez in Roman sta 40 m pod menoj in nista mogla do mene. Ni bilo druge, kot da si pomagam sam. Umiril sem misli in poskusil ugotoviti, kje me najbolj drži. Ugotovil sem, da je to prsna prižema (kos plezalne opreme), ki se gozdi v skalni rob. Ko sem to ugotovil, sem pričel s prsti spodnje roke izpod sebe vleči kombinezon. S tem pa sem malce premaknil tudi položaj prsne prižeme. Zagozda je popustila in počasi sem pričel lesti iz kamnitega objema. Kakor da bi se ponovno rojeval. Ko sem zopet stal na polici, ki mi je že dol grede nudila gostoljubje, sem se usedel in nekajkrat globoko zajel sapo. Nikoli več z opremo skozi ožino, sem si rekel, to sporočil tudi Janezu in Romanu, se slekel in se še enkrat zapodil v razpoko, da sem onima dvema pomagal pri transportu opreme ...

Lupacij (22. 2. 1998)

... Bolj ko sem hodil naokoli po dnu brezna, bolj se mi je zdelo vse skupaj podobno dnu, ki smo ga dosegli leta 1996. "Full" je podobno prejšnjemu dnu, sva si govorila z Janezom, vedno pa dodala še to, da pa je to dno vendarle malce drugačno od onega drugega iz leta 1996. Splezal sem v kamin, kjer veter piha navzgor. Tudi tu se mi je zdelo na moč podobno na prejšnjem dnu, vendar sem še vedno trdil, da to ni tisto. Z Janezom sva še naprej plezala naokoli po dnu, vtikala glave v špranje in se prepričevala, da sva na dnu nekega novega brezna, ki pa je "full" podobno prejšnjemu. Po nekaj urah iskanja pa sva le odkril sled, da tu nisva prvič, temveč drugič. Janez je odkril majhen napis, na katerem je pisalo JDL 1996. Smejala sva se drug drugemu in si ponavljala: "Full je podobno prejšnjemu dnu, ampak ni isto."

Kako se s kamnom odpre avto (22. 2. 1998)

... Na površje sva se vrnila okoli ene ure zjutraj. Zunaj naju je pričakala strupeno mrzla zimska noč. Bila sva premočena, premražena, predvsem pa krepko utrujena. Hitela sva proti parkirišču, kjer naju je čakal avto. Že po poti sem začel razmišljati, kje so ključi avtomobila. Ker se nisem mogel spomniti, pod kateri kamen sem jih zjutraj skril, sem se začel tipati po žepu kombinezona. Tudi tam jih ni bilo. Pregledal sem vsa mesta, kamor ponavadi odlagam ključe, vendar ključev ni bilo nikjer. Ko sem šel okoli zadnjega dela avtomobila, sem ključe zagledal na polički v prtljažniku. Avto pa seveda zaklenjen. "Zdej smo pej tm," bi rekel Iztok Mlakar. Mrzla zimska noč, midva utrujena kot psa, avto zaklenjen, do najbližje hiše vsaj 10 km. Ni kaj, avto bo potrebno odpreti, najsi bo zlepa ali zgrda. Seveda sva poskusila razne filmske trike, ki pa na žalost niso uspeli. Janez je prijel kamen in si tudi že izbral, katero steklo bo razbil, da bova prišla do ključev, ko se mi utrne ideja, kako si lahko pomagava s kamnom, ne da bi kaj razbijala. Privzdignil sem vrata prtljažnika in zazevala je špranja, v katero je Janez vtaknil kamen. Ko sva to nekajkrat ponovila, je bila špranja že dovolj velika, da sva lahko videla ključe na polici, le do njih še nisva mogla. Pa sva našla rešitev tudi za to težavo. Iz metlic brisalcev sem izvlekel tanek jeklen trak, na njem naredil kljukico in z njo ujel ključe. Tako se torej s kamnom odpre avto. Kjer je volja, tam je pot!

Kako še enkrat nismo vedeli, kje smo (24. 8. 2000)

... Namenili smo se raziskati še neraziskano brezno. Spustili smo se na dno in na moč presenečeni na steni opazili dve črni piki, narejeni z ognjem karbidovk. Ko se je Sebastjan pretlačil skozi krajši

rov in v veliki dvorani našel še rokavico in skalnega možica, ki je označeval smer nadaljevanja, je bilo več kot očitno, da v rovih nismo prvoprstopniki. Vse je kazalo na to, da še nekdo raziskuje jamo, ne da bi nas o tem obvestil.

Ko smo našli še platenko od olja, napolnjeno z drobnim karbidom (v društvu smo njega dni po pomoti naročili karbid z granulacijo 2 mm namesto 20 mm), pa smo spoznali, da smo prišli v rove, ki so jih odkrivali naši člani pred 20 leti. Še vedno pa je ostajalo nerešeno vprašanje, kdo je hodil po rovu, kjer smo našli dve črni piki. Ko sem doma natančno pregledal načrt, sem ugotovil, da sva rov, v katerem smo našli dve črni piki, raziskovala z Andrejem Hudnikom na akciji 27. aprila 1994. Takrat sva ta del poimenoval Dvorana dveh stebrov, piki pa sem narisal jaz sam ...

Težave s telefoni (17. 12. 2000)

... Ker sem Sonji obljubil, da jo pokličem najkasneje do 19. ure, iz jame pa sva se vrnila okoli pol devetih, je bil že skrajni čas, da se oglasiva. Po zaslugi razvoja mobilne telefonije sva bila pri jami kar z dvema prenosnima telefonoma, pa kljub temu ni bilo nič z zvezo. Trnovski gozd je zelo slabo pokrit s signalom in se od jame sploh ne da telefonirati, poleg tega pa je bil moj mobitel prazen, Tomažev pa je nagajal. Stvar sva rešila na star preizkušen način. Pohitela sva proti domu in se spotoma ustavila še v gostilni na Otlici. Po starih dobrih žicah sva sporočila, da je vse v redu in da se že vračava, spila en čaj in v gosti megli počasi in v miru nadaljevala pot domov.

Plaz je poškodoval stopnice v vhodnem delu jame (pomlad 2005)

... Moje prve akcije v Veliko ledeno jamo v Paradani segajo v čas pred izgradnjo železnih stopnic do vhodne dvorane. Takrat smo potrebovali kar zajeten kupček vrvi že na samem vhodu, da smo se varno spustili po zasneženem pobočju. Na eni prvih akcij je enemu od jamarjev, ki ni bil varovan z vrvjo, spodrsnilo in odneslo ga je po pobočju. K sreči jo je odnesel brez hujših poškodb. Z ureditvijo poti in postavitvijo železnih stopnic v začetku devetdesetih prejšnjega stoletja smo veliko pridobili tudi jamarji. Lažje in bolj varno smo se gibali v vhodnem delu jame. Turistično društvo Lokve nas je v letu 1996 presenetilo s pobiranjem vstopnine za ogled jame, ki pa je jamarjem ni bilo potrebno plačati. Na žalost pa se je spomladi leta 2005 s pobočja nad vhodom utrgala velika skala, ki je železne stopnice poškodovala do te mere, da niso več uporabne.

NAČRT IN MAKETA

Glavni cilj raziskav je načrt jame, ki prikaže, kje in kakšni so rovi skozi podzemlje. Ker imajo jamski rovi tri dimenzije, papir pa samo dve, je potrebno pri prikazovanju uporabiti zvijačo, s katero tridimenzionalni objekt spravimo na dvodimenzionalni papir. Jamarji to rešujemo tako, da posebej narišemo **T-LORIS** jame, ki prikazuje pogled na jamo iz ptičje perspektive. Na tlorisu



Na fotografiji: Februarja 2006 smo postavili maketo in razstavo o raziskavah v jamah v Paradani v prostorih OŠ na Otlici. Ob zaključku razstave pa je bilo tudi predavanje.

lahko vidimo, v katero smer tečejo rovi in kje lahko pričakujemo, da se bosta dva rova združila. Ne vidimo pa globine jame. Glede na to, da gredo jame v Paradani v glavnem v globino, je veliko bolj nazoren **IZTEGNJENI PREREZ**. Tu vidimo, kako globoko smo že prodrli, žal pa se povsem popači informacija o tem, kateri rovi se nahajajo eden pod drugim, oziroma, v katero smer moramo, da pridemo na želeno mesto.

Ker niti tloris niti iztegnjeni prerez ne pokažeta realne podobe jame, smo se odločili, da izdelamo maketo jam v Paradani, kjer bomo lahko natančno videli, kako potekajo rovi. Za izdelavo načrta smo po velikem odkritju leta 1998 skoraj celo jamo izmerili na novo. Na podlagi teh meritev je v delavnici Bojana Volka, v zimah 2001/02 in 2002/03, nastajala maketa jam v okolici Velike ledene jame v Paradani. Poleg Velike ledene jama v Paradani sta prikazani tudi Mala ledena jama v Paradani in Jama pri mali ledenici v Paradani. Skupna dolžina vseh rovov je 4440 m.

Maketa je izdelana v merilu 1:500. Za verodostojen prenos izmerjenih podatkov v tridimenzionalno maketo je bilo treba zgraditi poseben triosni sistem za določanje koordinat. Pri izdelavi makete smo opazili, kam nas bodo privedli rovi, ki smo jih raziskovali v času nastajanja makete. Akcije, ki so sledile, so to domnevo potrdile, s tem pa je bila potrjena tudi verodostojnost naših meritev. Maketa velikosti 150 cm je v steklenem ohišju in kot taka pripravljena za postavitve v naravi.

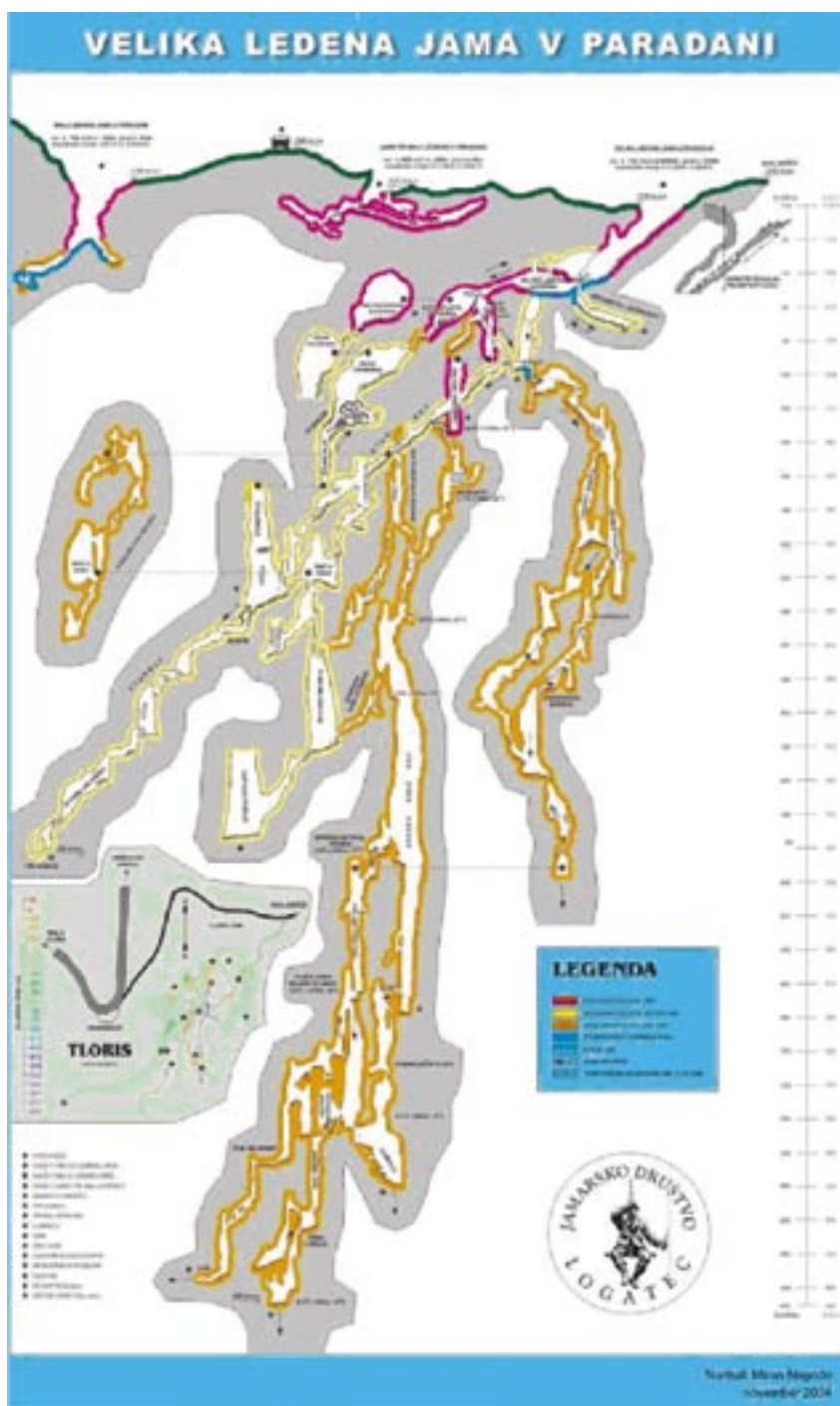
Prvič je bila maketa postavljena na ogled leta 2003, na vsakoletnem Spustu za javnost v Logaško jamo, ki ga pripravljajo logaški jamarji. Od tam smo jo odpeljali do kočje na Mali Lazni. Nekaterim je bila tako všeč, da so jo brez naše vednosti naložili na prikolico in jo odpeljali na Lokve. To je povzročilo veliko hude krvi. Po robu znanemu storilcu se je postavilo vodstvo Turističnega društva Lokve, pisal nam je predstavnik Krajevne skupnosti. V pismu je izrazil željo, da naj bo maketa na javnem prostoru v ponos in korist celemu kraju. Tudi tisti, ki jo je odpeljal, je imel svoje argumente, zakaj je njegov vrt najprimernejše mesto za postavitev makete. Maketa je bila vrnjena h koči na Mali Lazni, od tam pa smo jo prepeljali še v Postojnsko jamo, Osnovno šolo v Logatcu, pripravili smo razstavo v Prirodoslovnem muzeju v Ljubljani, Mestni knjižnici v Idriji, Osnovni šoli na Otlici, Osnovni šoli v Veržeju, knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici in v Ajdovščini. Začetno navdušenje po maketi se je z leti poleglo in trenutno čaka na boljše čase.

ZAKLJUČEK

Naša želja je bila postaviti maketo z informativnimi tablami o zgodovini in rezultatih raziskav nekje v bližini jam, tako da bi si lahko številni obiskovalci Trnovskega gozda ogledali, kaj se skriva v temnih podzemnih globinah. Kljub temu, da smo podali prvo pobudo že leta 1998, za zdaj ostaja vse skupaj le pri besedah. S pričujočimi članki sem skušal opozoriti na pomembnost in posebnost jam v Paradani, z željo, da se bo našel interes in bodo lahko nekoč obiskovalci Trnovskega gozda izvedeli kaj več o znamenitih jamah v Paradani.

Pri raziskavah novih delov po letu 1991 je bilo v jami opravljenih več kot 40 raziskovalnih akcij. Večina akcij je bilo enodnevnih, nekaj pa je bilo tudi večdnevni. Ekipe so v glavnem štele od 2 do 4 člane. Največja nevarnost pri raziskovanju je predstavljalo padajoče kamenje. Kar nekajkrat nas je oplazil kamen, ki pa k sreči pa ni nikogar huje poškodoval.

Na raziskovalnih akcijah v novih delih jame so sodelovali naslednji člani JD Logatec (razvrščeni po abecednem vrstnem redu priimkov): Bajs Boštjan, Dolničar Roman, Erker Marko, Hodnik Roman, Hudnik Andrej, Hozjan Mitja, Jeraj Janez, Jerina David, Korošec Sonja, Mihevc Tomaž, Nagode Miran, Petkovšek Ivo, Sivec Sebastjan, Verbič Gašper, Verbič Viko ter Volk Bojan. Iz Jamarskega društva Ajdovščina pa so sodelovali še: Benčina Mitja, Koren Dušan in Remškar Božo.



Na fotografiji: Načrt (tloris in iztegnjeni prerez) je rezultat skoraj 100 let trajajočih raziskav.

naložba v šolo otlica

PRVI KONKRETNI KORAKI K DOZIDAVI ŠOLE NA OTLICI

Alenka Tratnik

V Osnovni šoli Otlica so pričakali novo šolsko leto z dobrimi obeti za dolgo pričakovano in nujno dozidavo šole. Svet občine Ajdovščina je namreč konec junija sprejel sklep o potrditvi Dokumenta identifikacije investicijskega projekta adaptacije matične osnovne šole, ki zajema osnovna izhodišča načrtovane naložbe.

Znano je, da je šola vsa leta izredno uspešna na različnih področjih, v športnih tekmovanjih, na preizkusih znanja, v raziskovalni dejavnosti, še posebej pa izstopajo uspehi učencev na likovnem področju. Ob tem ne gre pozabiti, da je šola središče življenja na Gori, saj ni prireditve, na kateri ne bi nastopili tukajšnji učenci.

Šola izvaja poleg osnovnošolskega programa tudi krajše programe vzgoje in izobraževanja za predšolske otroke. Organizacija dejavnosti je taka, da so vsi učenci v šoli od 8. do 15. ure.

Seveda pa so za nemoteno in kakovostno delo nujni ustrezni prostori. Verjetno se vas večina spomni, da je bila šolska stavba na Otlici zgrajena leta 1980. Leta tečejo in zdaj stavba nujno potrebuje prenavo, s katero bodo tukajšnjim učencem zagotovili pogoje za enak standard osnovnošolskega izobraževanja, kot ga imajo učenci na drugih matičnih šolah v ajdovski občini.



Na fotografiji: Osnovna šola Otlica avgusta 2007, čez dve leti pa ...
Foto: Alenka Tratnik

Šola ima trenutno sedem matičnih učilnic, eno učilnico za naravoslovje in tri kabinete. Nima knjižnice z multimedijško učilnico, obstoječa knjižnica, kjer je učencem in učiteljem na voljo obsežno knjižnično gradivo, pa deluje v premajhnem in prirejenem podstrešnem prostoru z neustreznim dostopom. Računalniško učilnico so začasno uredili v kabinetu, učilnice za tehnično in likovno vzgojo ni. Pouk tehnične vzgoje imajo tako v prostoru, ki so ga pridobili s preureditvijo dela garderob, likovna vzgoja pa poteka

v matičnih učilnicah. Kabinet za likovno vzgojo je v pregrajenem hodniku, brez oken in stropa. Šola prav tako nima kabineta za praktični pouk gospodinjstva. Poseben problem je športna vzgoja, za katero imajo na voljo zunanje športno igrišče, ker pa je vreme na Gori precej muhasto, se športna vzgoja v večji meri izvaja v večnamenskem prostoru, ki je hkrati tudi jedilnica. Šola

zato nujno potrebuje telovadnico, ta pa bo prišla prav tudi krajanom.

Ob dozidavi omenjenih manjkajočih prostorov naj bi v načrtovani naložbi poskrbeli tudi za toplotno izolacijo strehe in fasade ter prenovo sistema ogrevanja.

Po napovedih strokovnih služb občinske uprave naj bi naložbo začeli v avgustu 2008, zaključili pa naj bi jo do začetka šolskega leta 2009/10. Po zdajšnjih ocenah bo večino denarja za naložbo zagotovila Občina Ajdovščina, pričakujejo pa tudi sofinanciranje s strani države.

Nadaljnje korake k uresničitvi dolgo pričakovane naložbe bomo seveda spremljali tudi mi in vas z njimi seznanjali tudi v prihodnjih številkah časopisa GORA.

edi (edvard) žonta

TONE NAJ BO – PA SO DOBILI EDIJA

Alenka Tratnik



Že ko sem se prvič skupaj z Jelko Žonta oglasila pri njihovem Ediju, Ediju Žonti, me je presenetil z izrednim spominom. Kot da bi se zgodilo včeraj, mi je pripovedoval o vojni in vojaški poti, ki ga je z Gore vodila na Sicilijo, nato v Alžirijo, Maroko, v Veliko Britanijo, Pariz in ga konec leta 1945 srečno pripeljala nazaj domov. »S spominom res nimam težav, no, včasih pride kak slab dan. Drugače pa ponoči pogosto premlevam dogodke, ki so se zgodili.«

Ko sem se pri njem oglasila drugič, me je že čakal. »Sem mislil, da vas ne bo.« Sedla sva za mizo v kuhinji in začela pogovor.

»Od kod pravzaprav je na Goro prišel priimek Žonta?« me je zanimalo najprej.

»To je bil pa en Talijan (Italijan), Zonta iz Belune (Belluno), takrat je bila še Avstro-Ogrska. Ne vem, kdaj natančno naj bi to bilo, vendar je moralo biti pred 1850, tega leta je bil namreč rojen moj stari oče. Ta pa se je rodil že tukaj, na Gori. Stanovali so Pri Lahi, v Korenini. Moj stari oče je bil tesar, njegov oče pa, kdo ve, verjetno so bili oglarji ...

Stari oče se je poročil z domačinko, Marijo Bizjak z Bjuruce. Imela sta šest otrok. Mojega očeta Janeza, strica Tončka, strica Jožeta, strica Frencéta, Ihano in Micko. Moj oče se je rodil v Ljuknji, potem pa si je naredil svojo hišo Vrhljukne, hišo v Ljuknji so kasneje prodali.

Moja mama je bila Ihana – Ivanka Bolčina s Podjapnce. Imela sta pet sinov in tri hčerke, en brat je zgodaj umrl, tako da nas je ostalo sedem.«

In se za hip ustavi ter pojasni: »Veste, vam moram povedati – jaz bi pravzaprav moral biti Tone. Moj stari oče je imel Jožeta, Janeza, Frencéta in Toneta, in tudi moj oče je imel tedaj štiri sinove – pred mano so že bili Frence, Janez, Pepi, in potem sem se rodil jaz – kot četrti, in bi moral biti

Tone. Ko pa me je teta nesla h krstu, rodil sem se 13. oktobra 1920, na sv. Edvarda, mi je izbrala to ime. Moj oče me ni nikoli klical po imenu, rekel mi je Žontka, ker mu ime ni bilo všeč. No, potem smo dobili še Toneta. Imel sem še tri sestre. Najstarejša je bila Marija, dočakala je 95 let, Ivanka je delala v gostilni pri Čibeju pri Slokarjih, Pepa je bila na Colu.«

In sva nadaljevala v otroštvu. »Najstarejši spomin sega v čas, ko mi je bilo pet let, to je bilo leta 1925. Od Brusov, ena teta, Ivana Brus, je umrla takrat. Veste, je zmeraj hodila k nam, ko sem bil majhen, potem pa me je vzela s sabo domov in mi dala sladkarije. Ko mi je bilo 12 let, sem šel služiti, Pr Bajti se je reklo, v Hrušici, moja mama je bila namreč njihova sestrična. Tam sem pasel. Včasih sem šel v Logatec, po belo moko. Tam na meji z Jugoslavijo so me Srbi enkrat prav hudo prestrašili. Veste, oče nam je umrl, ko mi je bilo dve leti in pol, brat Tončk je takrat imel sedem mesecev in mama je ostala sama z nami otroki in s staro mamo, ki je bila slepa. Dobili smo majhno penzijo, ker je oče umrl za posledicami prve svetovne vojne, ko je bil zasut v Romuniji. Po vojni je živel še štiri leta, zdravil se je v bolnici v Gorici, v Rdeči hiši, kjer je tudi umrl, pokopan je v Mirnu. Sestre, ki so bile vse starejše od mene, so že prej šle služiti. Življenje takrat ni bilo lahko. No, moram povedati, da sem iz Hrušice ušel domov. Moj brat Frénce je takrat prišel domov iz vojske. Ker je bila ravno šagra, so mi v Hrušici dali obleko, bolj revno, in eden od njihovih, Matic, me je pospremil domov. Ko me je brat videl, da nisem najbolj zadovoljen, mi je rekel, »Edi, če ti ne fajn, pé péd damó.« Potem sem bil še štiri dni v Hrušici, pa sem pobral, kar sem imel, in ponoči šel na pot. Hodil sem po gozdu, nad Podkrajem, Višnjami in prišel ven nekje nad Colom. Doma je brat že povedal kako in kaj. Potem sem služil kot hlapec V Bajti, tedaj sem imel 14 let. Tam sem bil eno leto, potem sem šel delat v gozd, tam sem ostal do leta 1939, leta 1940 pa sem moral v vojsko.

V šolo sem hodil pet let, naredil sem samo štiri razrede, potem sem šel služiti, sicer bi moral narediti še dve leti. Hodil sem v italijansko šolo, tukaj na Predmeji. Spomnim se, da sem že takoj na začetku brcnil učiteljico, Škarabotovko, nekaj me je morala razjeziti. Drugače nisem bil zleht.«

Z Gore v svet

»K vojakom sem šel 6. marca 1940. Odpeljali so nas na Sicilijo, v Palermo, samo trije Slovenci smo bili v tistem regimentu. Bil sem pri artileriji. Na začetku sem prišel tudi na dopust, oktobra 1940, potem še leta 1941 – marca in avgusta. Leta 1942 – ko so Sicilijo že osvajali Angleži, pa nam niso dali več dopusta. Komandant naše »baterije« – v vsaki je bilo 80 moških, je bil Sicilijanec, strog, fašist, če je le mogel, nas je ozmerjal s »sciavi« – sužnji.



Na fotografiji: Na Siciliji
Foto: Arhiv Edija Žonte

Ostali pa so bili v redu. Leta 1943, 10. julija, so se na Siciliji izkrcali Amerikani. Mi smo bili takrat na jugu Sicilije, Amerikani so se izkrcali v provinci Catania. Hodili smo tri noči, šest konj, trije pari, je vozilo havbice ... Ko smo že slišali bobnenje ameriških napadov, smo se ustavili, čakali, ... Prvi je zbežal major, potem smo se počasi razbežali vsi. Ko so prišli mimo Amerikani, smo se predali. 21. julija sem bil zajet. Amerikani so nam omogočili, da smo se rešili uši, bili smo jih namreč polni. Odpeljali so nas v lager v pristanišče Porto Empedocle na jugu otoka, potem so nas odpeljali v Afriko. Bilo nas je na tisoče.

Najprej smo prišli v Alžirijo, v Oran. 5. septembra 1943, ko je bila na Predmeji šagra, so nas vkrcali za v Ameriko. Na ladji smo bili tri dni in čakali. Ameriški ranjenci so čakali na prevoz domov v Ameriko ...

8. septembra, ko je bil razpad Italije, so nas izkrcali in nas odpeljali nazaj v lager. Potem so nas razdelili; kdo je bil za Mussolinija in kdo za Badoglia, ki je podpisal mirovno listino. Slovencev nas je bilo malo, spomnim se samo dveh – Jarca Rudolfa iz Doberdoba in Krapeža z Otlice. Potem so nas en dan spet sklicali, ostali smo se štirje Slovenci in 20 Italijanov – z mašinami so nas odpeljali na železniško postajo in na vlak. Kam bomo šli, nismo vedeli, okrog vagonov so bili stražarji, ki so pazili, da ne bi kdo zbežal. Ponoči smo se odpeljali – vozili smo se dva dneva, po puščavi, naravnost v Maroko, v Casablanca. Tam je bilo delovno taborišče. Tam so nas znova razvrstili. Na koncu nas je ostalo še približno osem s konca abecede – sami Z, Zuccherio, Zeca, Zonta ... sami taki. Peljali so nas v središče Casablance, tam blizu je bila ameriška vojaška bolnica. In tam sem delal od začetka leta 1944 do sredine junija 1944. Bil sem kurjač in skrbel, da so imeli ameriški vojaki na voljo toplo vodo. Dela ni bilo veliko, mogoče eno uro zjutraj, eno popoldne, drugače sem bil prost. Lahko sem šel v mesto. Ja, čakajte,« se nasmehne, »tam so bile tudi punce. Sam sem imel eno fajno punco, Italijanko. Rojena je bila v Casablanci, njeni starši pa so bili iz okolice Firenc, šivilja je bila, pridna ... Punce so nas hodile obiskovat, skupaj smo hodili v mesto ... Kdo ve, če bi se obrnilo drugače ...« še doda v smehu.

Potem pove, kako sta se spoznala z ženo Marijo, doma s Predmeje, od Polancev. »Ona je bila moja prva punca. Za časa vojne, ko sem prišel na dopust, sva se dobivala. Potem sva šla narazen. Ona je dobila drugega fanta, enega italijanskega miličnika, jaz sem tudi imel drugo punco. Ko sem konec vojne prišel domov, je moja punca delala v Kranju, Marija pa je bila doma na Predmeji – tako sva se spet našla. Sem pa imel slike od Italijanke, a jih je mama Ihanca vzela in vrgla stran, da jih Marija ne bi dobila ...«

»In potem, kam so vas odpeljali iz Casablance?« mi radovednost ni dala miru.

»Iz Casablance se je vojaška bolnišnica selila v Anglijo. Z ladjo smo šli skozi Rokavski preliv, okrog Irske, do Škotske, kjer smo se izkrcali. Potem so nas prepeljali do Tauntona, potem v Gloucester in v Bristol. Tam smo delali v vojaški bazi, dobili smo 18 dolarjev plače na mesec. Ko smo naredili osem ur, smo lahko šli iz baze, kjer smo spali, v mesto. To je bilo od junija 1944 do novega leta.

Januarja 1945 smo prišli v Francijo – Amerikani so že zavzeli Francijo, Belgijo, šli so proti Nemčiji ... Mi smo prišli v Le Havre in v Reims, tam smo delali v vojaškem skladišču. 27. oziroma 28. aprila sem prišel v Pariz. Vojska je končala s prvim majem, v Parizu spopadov ni bilo več, zato je bilo lepo, trikrat sem bil na Eifflovem stolpu, ogledal sem si tudi druge

znamenitosti. Poglejte, še zdaj imam fotografije,« je pokazal na steno v kuhinji, kjer hrani spomine na tiste dni. In nadaljeval: »Veste, Francozi so mrzili Italijane. Mi pa smo imeli v Angliji zelene obleke, ki pa so nam jih Amerikani pobarvali v rjave, v take, kot so jih imeli Italijani. Z napisom, tako, da so nas lahko ločili od Amerikanov. In mi smo v teh oblekah prišli v Francijo. Ojej! Prvi, ki so šli iz baze v mesto, so jih seveda dobili od domačinov. Potem smo se hitro preoblekli ...

V Parizu sem bil od maja 1945 do 20. septembra 1945. Potem smo šli proti domu, skozi Švico do Novare v Italiji. Tam so nam dali Italijani za jest in pit in še denar za pot domov. Dobil sem 2800 lir za vlak.«



Na fotografiji: V Parizu
Foto: Arhiv Edija Žonte

Spet doma

»Pa ste vedeli, kaj vas čaka doma?« sem ga vprašala.

»Prvo vest, kaj se je med vojno zgodilo na Predmeji, sem dobil šele na železniški postaji v Gorici. Tam sta bili dve ženski, na videz sta mi bili znani ... Ena je hodila kot brangarca iz Kamenj na Predmejo po jajca, puter. Poznala je mojo mater. Nisem bil siguren, če je prava, a mi je potrdila in me vprašala, kaj delam tam. Potem mi je povedala, da je na Predmeji vse požgano in rekla: 'Veste še eno žalostno vam moram povedati. Brata Francéta so vam ubili.' Tam sem izvedel za njegovo smrt. Prej nisem imel nobene informacije od doma, sam sem pisal, od doma pa ni bilo nobene vesti. Edino od punce iz Maroka sem dobil pošto.

Ko sem prišel domov – ojej, tu je bilo uboštvo. Mi smo pod Amerikani živeli kot gospodje. Hrana je bila dobra, v Parizu sem bil za peka, a kruha nismo jedli, res nismo bili lačni. Domov sem prinesel dve obleki za delo, dva para čevljev. Prvi dan sem obiskal Brusove – polni so bili uši. Tudi drugje ni bilo bolje. Hudo je bilo ...

Ko sem se vrnil domov, sem bil prvo zimo doma. Potem sva se z Marijo poročila, julija 1946. Nekaj časa sva bila še doma, Vrhljukne. Tu je bila že Franceljnova žena z otrokoma, tudi Tone in mama. Hišica je bila majhna, dve sobi je imela, zato sva se z ženo preselila k stricu Zakalom. Decembra 1946 se nama je rodil Zvonko. Kasneje sva imela še enega fanta, a je umrl, in hčerki Zlato in Suzano. Pri stricu sva bila pet let, potem sva leta 1952 z ženo tu Na Breznu, kupila eno podrtijo. Stara hiša je bila najprej Gidljeva, potem so bili tu od Kugajev, Frênce in Albina. V hiši je bila med drugo vojno municija, Nemci so jo požgali, vse je razneslo. Drugi lastniki, Kugaji, so šli v Lokavec in se niso vrnili, tako sva to grubljo kupila midva. Leta 1953 sva si zgradila eno majhno hišico – toliko, da sva lahko prišla noter.

Po vojni sem imel že vse papirje, da bi šel k policiji, za miličnika, a me je žena prepričala, da nisem šel. Dve leti sem bil za manipulanta pri gozdnem podjetju, potem bi moral na tečaj. Žena pa ni bila najbolj za to, je hotela, da grem v gozd, čeprav so imeli manipulanti boljše plače in karte. Potem sem imel hudo prometno nesrečo, leta 1968. Imel sem hude poškodbe, dve leti sem bil na bolniški, potem so me invalidsko upokojili.«

O bratu Tonetu, smučarji, Deplu...

»Kako pa se spominjate brata Toneta?«

»Veste, s Tončkom nisva bila nikoli navezana. Kot otrok je bil od doma, štiri leta je služil na Lokvah, kjer je bil kot doma. Zato se nisva veliko družila. On je bil bolj samosvoj. Držal se je sam zase, bil je bolj redkobeseden. Jaz pa sem se rad pogovarjal, zanimalo so me različne stvari in sem si veliko stvari zapomnil. Njega to ni zanimalo. Bil je pa vnet smučar in dobro je smučal. Tudi jaz sem smučal, a nikoli nisem bil prav zagret. Pred vojno so bili: naš domačin, Peter Česnik, in še štirje z Otlice so bili, dobri tekači na smučeh. Hodili so na tekme, drugi pa smo hodili gledat. Kasneje sem imel tu na griču dve vlečnici, še Ajdovci so hodili smučat. Oba s Tončkom sva si sama izdelovala smuči. Spomnim se, da sem se enkrat pomeril z enim Ajdovcem, ki je imel lepe italijanske smuči. Zbralo se nas je več in domačini so naju spraševali, ali si upava spustiti navzdol. Tedaj sem imel že več kot 70 let, imel sem doma narejene lesene smuči. Spustil sem se prvi. Šlo je fajn in prineslo me je na ravnino. Potem se je spustil še on, ga je tako zabilo v sneg, da so se mu vsi smejali ...«

»Tam blizu Luknje je Deplo, kjer vode nikoli ne zmanjka. Ne vem, kako je to, ker so vse okrog luknje, a tako je. In tisto vodo so včasih rabili za marsikaj. Gospodar ga je že hotel zasuti, pa ga ni smel, ker so bile na Deplo vknjižene družine iz Luknje. V pogodbi je pisalo, da je Deplo namenjeno tistim družinam, ki nimajo kapnice. Mi smo imeli vodnjak, če pa je bila huda suša, smo vodo iz Depla uporabljali tudi mi. Ni bilo pa najbolj fajn, eni so rabili vodo za hrano, drugi so v tisti vodi prali. Enkrat je naša mati, ki je hodila v Deplo iskat vodo za pranje, tam dobila ene pobe, ki so znali plavati in so skakali po vodi, pa jih je nagnala ven.«



Na fotografiji: Edi Žonta na domačem vrtu
Foto: Alenka Tratnik

Pogledala sem na uro in ugotovila, da z Edijem klepetava že dobri dve uri. Vmes nama je Zvonko prinesel še kavo in piškote. »Vidite, ni mi hudega, tako skrbijo zame,« se je pohvalil Edi.

»Zdaj ste med starejšimi na Predmeji,« dodam.

»Moj letnik nas je bilo 24 punc in 14 fantov. Živa sva še dva fanta, jaz in še eden v Milanu, punc je še pet. Čez 80 jih je umrlo mlajših od mene. Med moškimi, ki zdaj živimo na Predmeji, sem najstarejši, drugače so pa še trije pred mano. Prvi je Peter Česnik, ki živi v Logatcu, drugi je Vinko iz Postojne in tretji Tone Likar z Jagruša, on živi v Puli in je letnik 1914, če se prav spomnim. Od žensk so starejše tri, Erna Jurjevska, Cvetka Medvedovska in Fanica Jagruska.

Letos spomladi pa je umrla sestra od moje mame, ki jih je imela 99.«

»Zdaj morava narediti pa še kakšno fotografijo,« sem ga še prosila pred odhodom. »Ma, kaj pa, če vam bo to reč razneslo?« se je zasmel.

narava

TRAVNOLISTNA VRČICA

(*Edraianthus graminifolius*)

Elvica Velikonja

Ravnokar smo z “našimi” (vsi Bizjaški), ob popoldanski kavici na terasi, pregledovali stare številke časopisa Gora. In se seveda pomudili tudi ob opisih rastlin. Jih bo dovolj še za nadaljnjih deset let? Bo. Saj na Poldanovcu sploh še nismo bili. Le tako, spotoma, smo kdaj pokukali tja. Da smo si ogledali hladnikovko na njegovi glavi. In da smo se z njega zazrli tja dol, k Zoisovi zvončici, in kranjskemu jegliču. Ko smo v družbi mnogih alpskih vrst na njem poiskali še planiko, je bilo naše botaniziranje tam okrog končano. Danes pa se nanj ne bomo povzpeli kar tako, mimogrede. Ne, danes ga bomo obiskali, da na njem poiščemo travnolistno vrčico. Vsa naša iskanja, bližja od Poldanovca, bi bila namreč zaman.



Na fotografiji: Cvetočo vrčico je na Snežniku v objektiv ujela Tanja Čuk

Foto: Tanja Čuk

Nanj se odpravimo z Lokvi, če pa se nam zelo mudi, se odpeljimo do Mojske drage in do vrha nas čaka le še pol urice hoje. 1299 m visok skalni vrh, ki drzno zre v dolino Trebuše, nam za dobrodošlico postreže s čudovitim razgledom vse tja do Julijskih Alp, Karavank in Kamniških Alp v daljavi. Na levi strani vidimo rob Banjške planote, pred nami dolino Trebuše, Šentviško, Vojskarsko planoto. Pod nami se strmo spuščajo Govci.

Tako. Razgledali smo se naokrog. Zdaj pa poiščimo njo, ki nas je pripeljala sem gor. Zagledali jo bomo povsem na vrhu, na kamnitem travišču. Če se bomo ojunčili in se zagledali čez rob, pa jo bomo videli tudi v skalnih razpokah. Bi radi videli cvetočo? Potem je zdaj junij, morda začetek julija. No, letos je bilo malo drugače, saj nam 30. junija posneta fotografija kaže že njene plodove. Če bi prišli prej, pa bi med črtalastimi, v šopih rastočimi listi, videli razporejene njene zvonaste, vijoličaste cvetove. Rastočo v družbi mnogih alpskih vrst (alpska velesa, avrikelj, planinski pelin,



Na fotografiji: 30. junija na Poldanovcu – vrčica je že odcvetela

Foto: Elvica Velikonja

skalna prerast, skorjasti kamnokreč, slečnik, planika, izrodna zlatica, čvrsti šaš...), pa tudi ilirskih (alpski volčin, šmarna hrušica, nazobčani rman, srčastolista mračica, blešččea lakota ...), jo je leta 1956 našel A. Martinčič in tako vpisal Poldanovec kot njeno najbolj proti severozahodu pomaknjeno nahajališče. Travnolistna vrčica je namreč rastlina z ilirsko razširjenostjo. Z juga se širi k nam iz Grčije, Albanije in čez Dinarsko gorovje, vzhodno domuje tudi v Romuniji (Karpati), sosednja Italija pa jo gosti na Siciliji in v Apeninih. In ko smo si letos privoščili potepanje po Italiji ter nas je mestna vročina pregnala v Apenine, je bila prav travnolistna vrčica tista, ki me je med prvimi navdušila ob poti na 2912 m visok Corno grande (Veliki rog) v pogorju Gran Sasso d'Italia (Veliko skalovje Italije).



Moje prvo srečanje s travnolistno vrčico pa ni bilo niti v Apeninih niti na Poldanovcu. 25. junija leta 1999 smo bili z "našimi" na Snežniku in na kamnitem travišču, povsem na

Na risbi: Vrčica v očeh akademskega slikarja Rafaela Trpina
Iz arhiva Rafaela Trpina

vrhu, je res ni bilo treba iskati. Kar nekaj nahajališč pa ima vrčica tudi na Kočevskem. Vendar je vseh nahajališč v Sloveniji malo, zato je v *Rdečem seznamu ogroženih vrst praprotnic in semenk Slovenije* uvrščena med redke vrste. Torej med tiste, ki sicer niso neposredno ogrožene, se pa zanesljivo pojavljajo v največ petih kvadrantih srednjeevropskega kartiranja.

Za konec pa še nekaj besed o fotografijah. Ko so tako lepe, kot sta ti z vrčicama, mi je kar žal, da naš časopis ni tiskan v barvah. Sem pa tja nas rešijo platnice. Tokrat na njih najdemo risbo travnolistne vrčice, kot jo je videl akademski slikar Rafael Terpin. V njegovi skicirki jo je poiskal in skeniral njegov sin Matjaž.

primorje

napovedujemo botanični večer na gori

BOTANIČNI VEČER NA GORI

Elvica Velikonja

19. oktobra bomo na Gori častili rastline. Na **šoli na Otlici** bo namreč potekal botanični večer. Ob pomoči **Društva GORA** in **Osnovne šole Otlica** ga bomo iz treh delov stkali v celoto.

O pestrosti našega rastlinstva nam bo govoril **dr. Tone Wraber**, univerzitetni profesor v pokoju.

Akademski slikar **Rafael Terpin** se nam bo predstavil z risbami rastlin, ki kažejo tudi na njegovo široko botanično znanje.

Dekleta in žene s Predmeje, **članice Društva podeželskih žena**, pa so v niti sukanca ujele našo imenitnico – hladnikovko.

19. oktobra se nam torej obeta lep večer, na katerega ste vsi najlepše vabljeni.

Nastopajočih tokrat ne bomo podrobneje predstavljali. O njih bomo namreč brali v naslednji številki našega časopisa. O dr. Tonetu Wraberju - izpod peresa dr. Igorja Dakskoblerja, Rafka Terpina nam bo predstavila Anka Vončina. Kako iz ideje nastaja čipka naše hladnikovke, pa si lahko že preberemo – o tem piše Ivica Vidmar.

Da pa jim naši kraji niso tuji, pričata med drugim tudi naslednja zapisa. Oba sem poiskala v Planinskem vestniku. Že v 4. številki letnika 1959 piše o naših "pisanih cvetanah" študent Tone Wraber. V 6. številki letnika 2006 pa lahko preberemo, kako je tisto "Jutro na Kovku" videl Rafael Terpin.

Tone Wraber

TRNOVSKI GOZD V CVETJU (odlomek)

... A že je pohitel Čaven s predstavljanjem svoje pisane cvetane. Pogled mi je obstal na grmičku, ki se je tesno prilegajoč ob tla pokrilo s številnimi rumenimi cvetovi. Takoj sem vedel, da imam pred seboj Fleischmannovo košeničico (*Genista holopetala*) iz družine metuljnic. Prav na Čavnu jo je našel in opisal vrtnar ljubljanskega botaničnega vrta Andrej Fleischmann ... Razen na Čavnu najdemo to košeničico še na Gabrovem hribu nad Trstom in na Velebitu. Po nekaj korakih sem zagledal še zanimivejšo rastlino. Zeleni podobni listi in precej neočitni, v kobulu združeni beli cvetovi so izdajali, da je iz družine kobulnic. Imenuje se Hladnikova rebrinka (*Hladnikia pastinacifolia*), po Idrijčanu Hladniku. Samo eno vrsto ima ta rod, ki je doma le v Trnovskem gozdu. Od Male gore do Kuclja na južni strani in od Zelenega roba do Poldanovca na severu raste ta rastlina, ki je poleg kratkodlakave popkorese (*Moehringia villosa*) in kranjskega jegliča (*Primula carniolica*) naš najvrednejši endemit.

Po tem zanimivem srečanju so prišle na vrsto tudi manj „slavne“, a zato še lepše rastline. Na vlažnejših mestih se je razrasla cela goščava kobulnice velestike (*Ligusticum seguieri*) z velikimi belimi socvetji. Nisem se mogel nagledati živordečih bakel, ki so jih vmes prižgale brstične

lilije (*Lilium bulbiferum*). Rumencvetni lepljivi žlezani (*Campanula thyrsoides*) je precej sličila klasnata zvončica (*Campanula spicata*) z modrimi cvetovi.

Za trenutek sem se oddahnil pred logarico, potem pa sem jo ubral proti strmemu stožcu Kuclja. Na vsakem koraku sem odkrival kaj novega. Dovolj bo, če omenim le vijoličnordeči kranjski grahovec (*Astragalus pastellianus*), sveže rumeno kosmato škržolico (*Hieracium villosum*) in volnato smiljko (*Cerastium lanigerum*), ki raste pri nas le na Čavnu. Na Kuclju so se med travo belile tudi planike, majhne sicer, a vendar prave planike v neposredni bližini vinogradov. Prav v pisani raznolikosti, ki jo tvorijo mediteranske, ilirske, srednjeevropske in alpske rastline, je poseben čar čavenske cvetane. ...

Rafael Terpin

JUTRO NA KOVKU

Pozna jesen je.

Ogolele hoste lilasto prijateljujejo s plavinami hladnega neba. V domačnosti od nekdanj prepoznavnih pogledov so vse razdalje približane. Tudi zabrisane. Jesenske mehkoobe se dotikajo krošenj in se vraščajo skozi nebesa. Iz njihovih hladnih barvitosti se v obrobje nedorečenosti pripenjata naklonjenost in skrajna predanost.

Jutro na Kovku (962 m) nad Colom.

Pol osmih zjutraj. Pred soncem.

V otrplih teminah spe hribovski silaki. Njihova plečata teža rine v še zeleno Deželo (Vipavska dolina), sivo pa plavo nebo se zdi prazno, naveličano, sitno, sragasto, štrenasto, navlečeno kot topla odeja čez shlajeno krajino.

A kaj!

Glej!

Nekje iznad ljubljanskih hribov se je skozi počen šiv sem čez vrh Gore vlilo za prgišče nenadne luči. Pordečili so – svetleč križ poleg mene, redke bilke pod njim, zgornji robovi skoraj praznih krošenj. Pod temnin nebom so naenkrat izstopile dolinske megle, ki jih prej ni bilo zaznati. Bile so tanke, skoraj prozorne. Nad njimi se je na temnem oblačnem laškem nebu v škrlatu postavil Čaven. V rdeče iskrih pobliskih je zacvetel ves Rob mimo Podrte gore, Sinjega vrha tja do Otliškega Maja in naprej. Zadrhte so naenkrat vzdramljene meglice, se okitile z zlatom, vzvalovile v prvo jutro. Od življenja med danes in jutri zasmehovana duša se mi je vzpela v stremenih, dvignilo in poneslo jo je nad razkošni škrlat oprhanih krošenj, vrglo jo je v nebo, domov.

Trenutki so igrivo tekli kot vsakdanja voda v grapi. Z oranžem in bleščavim zlatom vred sem klecnil vase.

Ivica Vidmar

O NAŠI NOVI ČIPKI

Klekljana čipka ima na Gori bivališče v vsaki hiši. Če slučajno v hiši ni klekljarice, čipko dobi v dar ali pa prosi sosedo, da ji jo skleklja. Čipka je nepogrešljivi del zaves, prtov in prtičkov, rjuh;

najde se jo tudi v krstnih prtičkih. Veliko pa je tudi uokvirjenih čipk: slik, ki krasijo stene. To so razni nabožni motivi, lovski motivi, veliko je živali, še več pa raznoraznih cvetlic.

Prav cvetlice so navdihnile tudi članice Društva podeželskih žena Predmeja, ko so sklenile sodelovanje s Centrom za razvoj podeželja TRG Vipava. Pripravile so program dela, ki med drugim obsega tudi pridobivanje novih znanj s področja klekljanja. Ko smo se odločale, kakšen naj bo izdelek, ki bi predstavljal turistični spominek z Gore, nismo mogle mimo cvetlic. Na Gori jih je veliko. Navdihnila nas je pravzaprav ena sama, pomembna in zelo značilna za Goro. To je hladnikovka (več o tej roži bo zapisala ga. Elvica Velikonja).

Stekel je postopek za izdelavo "prototipa". Najprej smo poiskale več fotografij te rože. Zbirale smo ideje, kam in kako bi lahko to "bodočo" čipko umestile: kot nakit, obesek za novoletno jelko, okrasni spominek za mizo, za gostinske namene (robec za steklenice, pladnji...)

Skice hladnikovke v naštetih detajlih je na papir spretno spravila ga. Orjana Velikonja Grbac. Da pa je iz skice nastal vzorec za čipkanje, smo k sodelovanju povabile še risarko čipk, ga. Irmo Pervanja. Narisala je nekaj osnutkov z različnimi tehnikami klekljanja. Nato sem osnutke narisanih vzorcev sklekljala in ponovno je bilo treba združiti vse sodelujoče v projektu. »Več glav več ve«, pravi pregovor in tako je prišlo do manjših popravkov, predvsem pa je prišlo do odločitve, da se bodo žene naučile nove tehnike klekljanja - slince. Za izdelavo le-teh potrebujemo osem parov klekeljnov. Klekljamo ris z dveh strani, nato pa ga združimo v krogec – in že je pred nami delček kobulastega socvetja hladnikovke.

Začelo se je učenje čipkanja slinc. Žene so si pomagale z risbo in zapiski. Občudovala sem vztrajnost teh žena. Želja po novem znanju je bila tako močna, da so skoraj vse osvojile tehniko. Čas počitnic je prekinil naše učenje. V jeseni nas čaka še učenje vijuganje ter začenjanje in končevanje slinc.

Upam in želim, da bo ta nova čipka pravi odraz naše lepe Gore. Verjamem v njen uspeh, saj bo pretkana z mnogimi niti vztrajnosti, potrpežljivosti in ljubezni. Povezovala pa jo bo še ena nit, ki menim, da je v današnjem bežečem času tako pomembna – to je nit druženja in sodelovanja.

**MENJALNICA • BORZNO POSREDOVANJE
TRAFIKA - TRGOVINA**

Zvonka

- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNİK MATI GORA

Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina, tel.: (05)36-89-077

partizanske pesmi še vedno živijo

PARTIZANSKE PESMI ŠE VEDNO ŽIVIJO

Franc Černigoj

Ob lanskoletnem primorskem partizanskem srečanju ob partizanski grobnici na Predmeji je **Slavko Vidic – Vidicov** s Predmeje spoznal zanimivo osebnost – **Marijo Fatur, roj. Marinčič**, iz Knežaka pri Ilirski Bistrici (živi v Luciji pri Portorožu). Povedala mu je, da so kar trije njeni bratje padli – ali bili ubiti – kot partizani: najprej Milan, letnik 1926; nato Ivan, letnik 1922; nazadnje še Mirko, letnik 1924. Zadnjega so pri Turjaku ujeli domobranci, ga mučili, na koncu si je moral sam skopati grob.

Tudi brat **Ivan**, s partizanskim imenom Čuk, je padel v domobransko zasedo, v Parju pri Pivki. Bil je partizanski pesnik. Ker so nekatere njegove pesmi ponarodele, ga lahko štejemo za ljudskega pesnika.

Gospa Marija Fatur je ob letošnjem partizanskem srečanju¹ Slavku Vidicu prinesla na kaseti posnete pesmi, ki jih je pel njen brat Ivan. Po spominu jih je sama zapela – *'njemu v spomin, vnukom in pravnukom'*, kot sama pove na začetku posnetka. Prinesla jih je z željo, da vsaj katero objavimo v našem časniku 'Gora'.

To smo z veseljem storili, saj je njena želja hkrati za nas tudi priznanje: naš časnik ni ozko lokalni časnik – z naše Gore gre glas o njem daleč naokrog ...²

Ivan Marinčič – Čuk: partizanski pesnik

Ivan Čuk je bil moj brat. Padel je kot partizan.

Pri svojih 75-ih želim, njemu v spomin, vnukom in pravnukom ohraniti nekaj pesmi, ki jih je on sam zložil in pel.

Najprej bom zapela pesem 'Zvonik', ki je bila njegova zadnja. Še zjutraj si jo je brundal, preden je odšel na teren, kjer so ga čakali domobranci. To pesem je pel tudi sosedi, pod oknom ...

Zvonik

V zvoniku ura polnoči že bije,
na nebu bleda luna sije,
razsvetljuje temno noč.

V daljavi se sliši strojnico, ki poje,
v daljavi tam se bije težki boj.

V daljavi se sliši strojnico, ki poje,
v daljavi tam se bije težki boj.

¹ Zdaj že lahko povemo, da so v teku priprave na vseslovenski partizanski miting, ki naj bi bil na Predmeji v letu 2008.

² S kasete pesmi prepisal Franc Černigoj.

Luna, ki temoto razsvetljuješ,
ki nad nami zdaj kraljuješ,
razsvetli temno mi srce.
Ljubica, ti, ki že davno morda spavaš,
naj luna ponese ti poljubček moj.
Ljubica, ti ki že davno morda spavaš,
naj luna ponese ti poljubček moj.

Kot v grobu vsepovsod je zdaj tišina,
okrog mene je praznina
in vse sladko in mirno spi.
Le ptičica ponočno pesem žvrgoli –
prav tiho, da se ljuba ne zbudi ...
Le ptičica ponočno pesem žvrgoli –
prav tiho, da se ljuba ne zbudi ...

Ura eno že v zvoniku bije,
težki boj se več ne bije,
razgrni temni se oblak.
Lahko noč – mirno spavaj, ljubica,
saj tudi meni snežna plan bo postelja ...
Lahko noč – mirno spavaj, ljubica,
saj tudi meni snežna plan bo postelja ...

Ta pesem je ostala v naši vasi. Dekleta so jo prepevala med vojno in še po njej.
Danes je ni več slišati.

Še ena, malo bolj nagajiva ...

Mussolini in Hitler

Mussolini in pa Hitler sta bila falota dva,
hotela sta zaslužniti vse narode sveta.

Mussolini je šel k vragu in z njim fašisti vsi,
od koder ves potolčen tja k Hitlerju hiti.
»Poslušaj, dragi Dolfe, in reši me gorja,
so prišli tisti časi, ko bova obešena.«

»Kako naj ti pomagam, preljubi ti moj Duče,
v Berlinu jih je več malo, ki imajo cele buče.
Po Afriki si norel, si prišel pred Egipt,
od koder ves potolčen domov si moral it.«

»Ti, Hitler, nisi nič boljši, si že pred Moskvo bil,
so Rusi te nagnali, da si se kar potil.
Še zdaj se nisi ustavil, še kar naprej bežiš,
tako na svoji zemlji počitka si želiš.
Bodo gavge zaškripale, bo rabelj štrik napel,
bo Tito stol odmaknil in ti bo vrat zavil ...«

leonard kovač iz lokavca

LEONARD KOVAČ IZ LOKAVCA

Franc Černigoj

Leonarda Kovača iz Lokavca bralcem 'Gore' ni treba posebej predstavljati – v našem časniku je že večkrat objavljaj. To je večno iščoči človek, strasten zagovornik resnice, zapisovalec ljudskega izročila, imetnik imenitne muzejsko-bibliografske zbirke ...

Kdaj pa kdaj najdem v svojem poštnem nabiralniku njegovo pismo – navadno brez spremne besede, v slogu: » ... on bo že vedel, za kaj gre ...«.

Tokrat sem v 'skrivnostni' pošiljki prejel tudi tole besedilo (zapisano v narečju, a sem ga zaradi večje razumljivosti delno 'prevedel' v knjižni jezik) ...

Korenina

Pritisnila je huda zima in tisti bot je bil en berač v Idriji. Na vsak način se je tel odpraviti od tam. In res se je odpravil čez Krekovše proti Vipavski dolini.

Grozno je zeblo in sneg je padal, ko da bi čebele rojile. Ko pride v devetindevetdeseti oddelek, tam, kjer je tisti globnak, ledena jama, je na poti dobil zmrznjenega človeka. Natančno ga je pregledal in pretipa. Nič ni dobil pri njem. Je pa videl, da ima dobre čizme na nogah. Ker so bile noge ledene, zmrznjene, mu jih ni mogel sezuti. In je vzel eno poleno in mu odbil čizme z nogami vred, vse vkop del v malho in šel naprej.

Čez dobre pol ure je bil že v Korenini na Predmeji. Delal se je že mrak, je stopil v hišo in prosil, če bi ga prenočili. Domači so se ga otepali in ga prepričevali, naj gre do Tihe doline. Na koncu so mu le dali eno plahto in mu pokazali na peč. Niso mu pa povedali, da je pod pečjo majhno tele. Krava je strila prav v tistem mrazu in so tele dali na toplo.

Ponoči je tele prišlo k sebi in je začelo raznašati po kuhinji. Berača je to motilo in si je mislil, da bo najbolje, če gre naprej. Vzel je malho – noge zmrznjenega mrtveca so se že odtajale, zato jih je lahko potegnil iz čizmov. Sezul je svoje škarpe, si obul nove čizme in odšel iz hiše.

Zjutraj gospodar vstane. Vidi, da je tele pojedlo berača in pustilo samo noge in raztrgane čizme. Pokliče še gospodinjjo in oba skleneta, da se je treba takega teleta znebiti, da ne pride še do hujše nesreče.

Tako je ubogi teliček končal v gozdu, za hrano zverem. Berač pa je v dobrih čizmih še dolgo hodil po Vipavski dolini ...

na gori je moje zavetje

NA GORI JE MOJE ZAVETJE

Lojzka Bratina

Bil je čisto navaden dan v lanskem letu. Po čavenski cesti sem se peljala iz službe proti domu. Naenkrat me je prešinila misel: vračam se na Goro, v moje zavetje.

Hitro sem doma vzela papir in svinčnik, kajti ko se porodi ideja za pesem, jo je treba nemudoma zapisati, vsaj v osnovi. Čez uro ali dan bo že morda prepozno.

Tako so verzi kar vreli na papir, še malo popravkov in pesem je bila napisana.

Odnosla sem jo s sabo na pevske vaje in jo pokazala našemu zborovodji Filipu Vidmarju.

Takoj mu je bila pesem všeč. Rekla sem mu, naj on napiše note. Malce me je pogledal, potem pa dejal, da bo morda res poskusil.

Čez čas je prinesel pesem in note zanjo. Bile smo zelo vesele, kajti ta pesem bo naša, z Gore... in tako bo vedno ostalo.

Začeli smo se učiti, a ni najlažja. V načrtu smo imeli, da bi jo prvič zapele ob lanski zadnji prireditvi v dvorani na Predmeji, toda ni šlo.

'Skupaj smo jo spravili' za letošnji krajevni praznik. Poslušalci so bili navdušeni, me pa smo imele s tem poplačan ves trud. Kjerkoli smo jo do sedaj zapele, je bila pesem izredno lepo sprejeta.

Danes vam v časopisu GORA zaupamo tudi note in besedilo zanjo. Vsak, ki se čuti Gorjana, pa naj jo tudi zapoje... sam ali skupaj z nami.

NA GORI JE MOJE ZAVETJE

(besedilo) Lojzka Bratina

Filip Vidmar



že dolgo jkar sem teš z go-ro mišleč, da bom srečen po - vse - A v srcu sem kmalo za -
še čaka me tu darna - ti - ja, še čakaš je ta no - tje, in veter mi v kroljah še
sli - til, post - prave risem iz - tral. Je v mesta res lajše ži - vlje - nje, kjer tu - je neznan je
pe - ča, daj vr - ni se čakamo te. Sem bi - ti - eo stano ob - no - vi, odaj tukaj postopa tvo -
go - ri je moje za - vet - je, na gori bo vedno moj
vsi, bi - ti - jo ljube mislo te - be ni - kitar se raznehajo še
je. Po - nosen sem, da sem na go - ri, ni - kitar po - ra - bi - la me si. Na
dom. Ko sem se v mesto u - tra - dil, sem srečen se vr - til do - mov.

gostoljubje v iztokovi koči

NADALJUJETA TRADICIJO

Zvonko Žonta

V juliju sem znova obiskal planinsko kočo pod Golaki, znano Iztokovo kočo, v kateri nam zadnje mesece nudita gostoljubje oskrbnica Vesna Dominko, roj. Žonta, po domače Porobanovska s Predmeje, in njen mož Iztok.

Obisk sem izkoristil tudi za krajši klepet z oskrbnico. »Da sem prevzela oskrbništvo koč, je povezano s tradicijo. Kajti že moj oče Jože je bil pred tremi desetletji oskrbnik koč na Čavnu. Po njegovi smrti smo oskrbništvo opustili. Če pa ima človek korenine na Gori, ga zmeraj vleče nazaj na Goro in še više, tako sem po tridesetih letih spet prevzela oskrbništvo planinske koč, tokrat pod Golaki. S samo koč pod Golaki in tudi z obiskovalci sem zelo zadovoljna, mnogi so redni obiskovalci Golakov in koč. Nekoliko manj sem zadovoljna s samim vodstvom Planinskega društva Ajdovščina. Obisk koč in Golakov je odvisen od vremena, kajti tu je zima kar dolga, poletje pa kratko. Če pa si hoče človek spočiti in se nadihati svežega in zdravega zraka, potem je to pravi kraj. V sami koči nudimo dobro gorjansko in vipavsko hrano, seveda v okviru zmožnosti ponudbe planinske koč, pa tudi šilce dobre pijače se najde.«

Obiskovalca pa v koči vedno pričakajo tudi prijazni nasmehi oskrbnice Vesne, njenega moža Iztoka ter njune pomočnice. Oskrbnica Vesna si vedno vzame čas, da pokramlja z obiskovalcem, prav to pa ustvari poseben čar domačnosti in gostoljubja.

Vesno sem ob tej priložnosti povprašal tudi o pogojih oskrbništva koč.

»Same razmere niso najboljše, še posebej pri oskrbovanju koč. Zlasti pozimi moramo skoraj vso hrano in pijačo v koč znositi v nahrbtnikih. Drugi največji problem so sanitarije. V planinskem društvu že dolgo napovedujejo ureditev sanitarij, vendar se do zdaj žal še ni nič naredilo. Upajmo, da se bodo odgovorni v planinskem društvu tudi za to koč bolj zavzeli, tako da bodo tudi tu razmere primerljive s tistimi v koči na Čavnu.«

Najin pogovor sva morala zaključiti, saj se je morala oskrbnica posvetiti pripravi hrane, pa tudi planincev v koči je bilo vedno več.

Vsem, ki še niso bili v Iztokovi koči pod Golaki, vsekakor priporočam, naj si vzamejo čas in jo obišejo v zelenem hladu Trnovskega gozda. Seveda pa tudi želim, da bi Vesna Dominko še dolgo ostala oskrbnica koč in nas vse obiskovalce razvajala s prijaznostjo in z gostoljubjem.



Na fotografiji: Oskrbnica Vesna Dominko skrbi za dobro počutje v Iztokovi koči

Foto: Zvonko Žonta

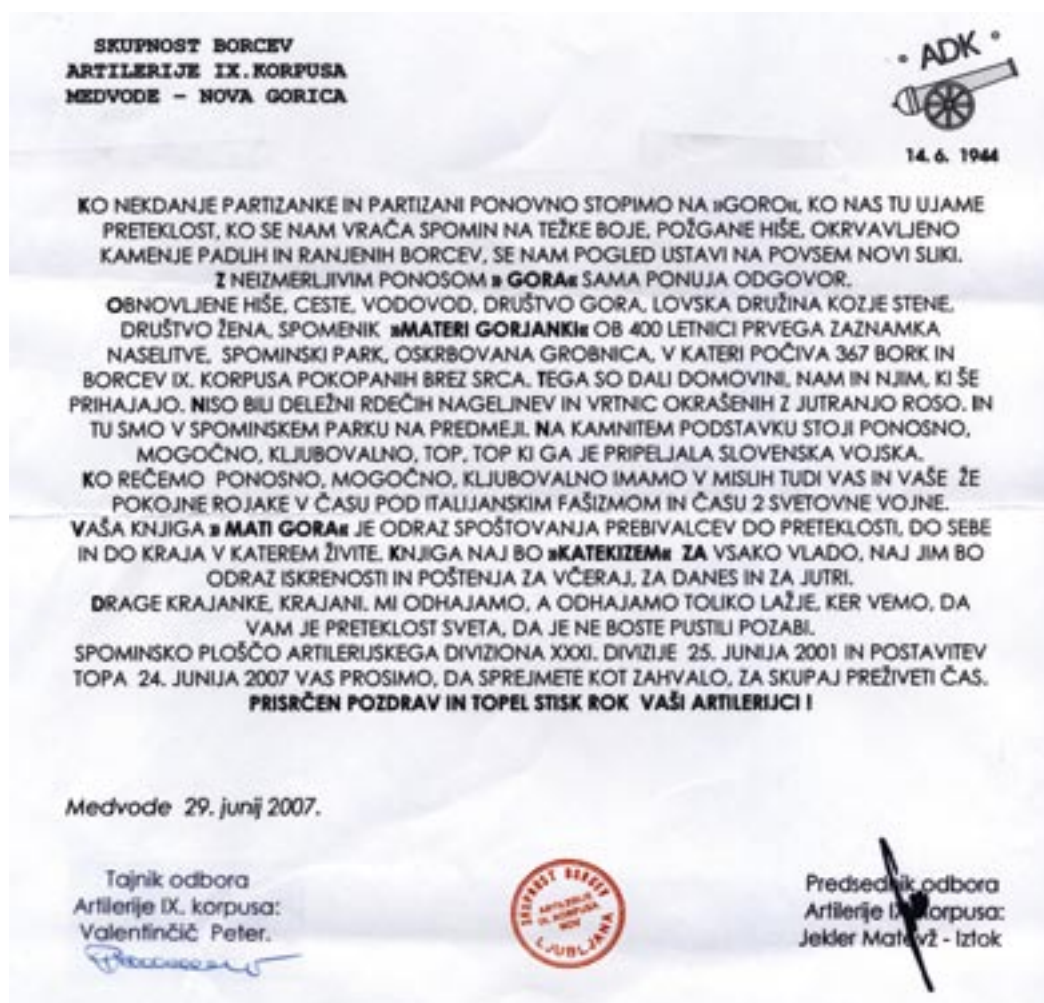
zgodilo se je

POSTAVITEV TOPA ARTILERIJE IX. KORPUSA (ADK) V SPOMINSKEM PARKU NA PREDMEJI

V nedeljo, 23. junija 2007, je bila poleg primorskega partizanskega srečanja ob grobnici borcev NOB na Predmeji tudi slavnostna postavitve topa Artilerije IX. korpusa (ADK) v spominskem parku na Predmeji.

Predsednik odbora ADK Jekler Matevž – Iztok ter tajnik istega odbora Peter Valentinčič sta predsednici KS Predmeja Karmen Čibej ter Slavku Vidicu – Vidicovemu poslala zahvalo. Predsednik odbora ADK Jekler Matevž – Iztok je še pripisal: » ... Ne vem, kako bo, če bo naša zahvala lahko prišla do ljudi. Mogoče se bo dalo urediti z vašim časopisom 'Gora'. Mislim, da smo v tej zahvali povedali vse.«

In – ker so res povedali vse, objavljamo kopijo zahvale ter govor Matevža Jeklerja – Iztoka ob postavitvi topa v celoti. (Uredništvo)



Kopija zahvale: »SPOŠTOVANE-I PREBIVALCI GORE«

SKUPNOST BORCEV
ARTILERIJE IX. KORPUSA
POZDRAVNI NAGOVOR NA PREDMEJI

PREDMEJA 24. JUNI 2007

SPOŠTOVANA KARMEN ČIBEJ PREDSEDNICA KS PREDMEJA, GOSPOD ŽUPAN AJDOVŠČINE MARJAN POLJŠAK, PREDSTAVNIK SV POLKOVNIK RAJKO VELIKONJA, PREDSTAVNIK MUZEJA SV GOPOD MARTIN PREMK, SLAVNOSTNI GOVORNIK CIRIL ZLOBEC, PREDSEDNIK ZB AJDOVŠČINE IN VIPAVE BOŽO NOVAK, PREDSTAVNIK GLAVNEGA ODBORA ZZB TOV. VELIKONJA VSE NAVZOČE ORGANIZACIJE, VSE ORGANIZACIJE NA GORI, VSI NAVZOČI IN SODELUJOČI ISKRENE POZDRAVE OD ARTILERIJE IX. KORPUSA.

DANES NAS JE PRETEKLOST UJELA TU PRI VAS NA GORI S POMOČJO SLOVENSKE VOJSKE POIZKUŠAMO OBOGATITI SPOMINSKI PARK IN S TEM OVREDNOTITI NAŠO PRISOTNOST NA GORI V ČASU VOJNE, OVREDNOTITI GORO, VAS IN VAŠE PREDNIKE. ARTILERIJI PRAVIMO, NA GORI SO POSEBNI LJUDJE Z ODPRTIM SRCEM IN TOPLIM STISKOM ROK TUDI DANES.

ZARODKI ARTILERIJE SEGALO V 19. 10. 1943 KOT ČETA, V BRIGADI FRANCETA PREŠERNA. ZAČELO SE JE S 100 BORKAMI IN BORCEI. TREBA JE BILO MED PARTIZANI POISKATI BORCE, KI SO SLUŽILI V ARTILERIJI ZA ČASA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE, ITALIJANSKE VOJSKE IN UBEŽNIKI Z NEMŠKE VOJSKE.

NEŠTETE BORBE NISO ZAVIRALE RAZVOJA ARTILERIJE IN TAKO SMO PRERASLI 18. 3. 1944 PRAV TU NA PREDMEJI V DIVIZION XXXI. DIVIZIJE. TO PRIPVEDOJE TUDI SPOMINSKO OBELEŽJE ODKRITO 25. JUNIJA 2001.

NA TRNOVSKI PLANOTI V LOKVAH PA JE RAZVOJNIM POTREBAM DIVIZION PRERASEL DNE 14. 6. 1944 V ARTILERIJO IX. KORPUSA. ENOTA JE ŠTELA 430 BORK IN BORCEV, 55 GLAV VPREŽNE ŽIVINE, SE BOJEVALA Z DVAJSETIMI TOPOVI, IMELA 58 RANJENIH IN 62 PADLIH IMELA JE VSE PRIPADAJOČE DELAVNICE IN ZELO UREJENO SANITETO.

NAŠE BORBE: ŽELEZNIKI, GORENJA VAS, DAVČA, ROBIDNICA, ČRNI VRH, HOTEDERSČICA, TRNOVO, KRIŽ, GODOVIČ, ČEPOVAN, LAZNE, LOKOVEC, LOKVEC, OTLICA, PREDMEJA, PREKO VIPAVSKE DOLINE IN ŠTANJELA DO TRSTVA. V BOJH ZA SAM TRST SMO IMELI 8 RANJENCEV.

EN DEL ARTILERIJE JE SODELOVAL PRI OSVOBODITVI GORICE. PRAV PREDMEJA JE BILA ODSKOČNA DESKA ZA TRST. TU SO POTEKALI SRDITI BOJI Z UMKAJOČIMI SE ČETNIKI, USTAŠI, DOMOBRANCI IN NEMCI.

KULTURNE DEJAVNOSTI: ZA DOMAČINE SMO IZDAJALI DNEVNA POROČILA POD NASLOVOM VALOVI ČASA. NATISNILI SMO PREVOD ARTILERIJSKE LITERATURE, IZDALI PESMARICO » BRATJE ZAPOJMO« BROŠURE – PESEM NAŠIH MINOMETOV, ODMEVI NAŠIH TOPOV, TOPNIČAR, ŠRAPNEL, TAKOIMENOVANI STENČAS L.T.D. TISTI ČAS NAS JE SKUPAJ S PRIMORSKIM LJUDSTVOM PRIPELJAL V SVOBODNO DOMOVINO JUGOSLAVIJO- SLOVENIJO. OČITKI, DA SO KOMUNISTI KRIVI ZA IZGUBO TRSTA, GORICE IN FURLANJE JE IZ VELIKIH GLAV ZGODOVINSKA NERESNICE. KAJ JE Z NJIMI, KDO JIH NAJEDA

OB KAPITULACIJI ITALIJE SO ITALIJANI POSTALI SESTAVNI DEL ZAVEZNIKOV, BILE SO JIM DANE OBLJUBE, DA OŠTANEJO MEJE NESPREMENJENE. TITO JE BIL O TEM OBVEŠČEN IN DAL NALOGO TAKOJ ZASESTI TRST IN ZASEDLI SMO GA. TO SE JE ZGODILO S POMOČJO VAS DRAGI PRIMORCI. ČE PA BI BILI KOMUNISTI JANŠEVEGA KOVA, BI BILI ŠE DANES TUKAJ V KOZJIH STENAH. KOMUNISTI ALI SKOJEVI SO BILI V TRENUTKU SPREJEMA V ORGANIZACIJO KAZNOVANI. PRVI NA BUNKER, PRVI V BORBO, V PATROLO, ZADNI V VRSTO ZA HRANO, ČE JE BIL SLUČAJNO DODATEK JE BIL PRVO ZA NEORGANIZIRANE, IN PO DOLGOTRAJNEM POHODU PRVI NA STRAŽO. PARTIZANI NISO PISALI PROŠENJ ZA SPREJEM V PARTIJO, DA ŽELJO SLUŽITI NARODU IN PARTIJI. TO SO PISALI Z OROŽJEM.

PRAVIJO, DA JE DANES ČAS POMIRITVE. ČE TO VELJA LE ZA BORKE IN BIORCE NOB POTEM POMIRITVE NI. TAKOIMENOVANE AFERE SE VRSTIJO PO TEKOČEM TRAKU OD PRODAJE OROŽJA, DEPALÉ VASI, STROJANI, MEJE, ODNOSI S SOSEDI IN NE NAZADNJE »SOVA«. KAJ SI MISLIJO STROKOVNJAKI OBVEŠČEVALNIH SLUŽB V SVETU STE SLIŠALI STROKOVNJAKA V ODDAJI TRENJA. SPRAŠUJEM SE ALI IMAMO RES TAKO NEUMNO OPOZICIJO, DA NITI KOT ČLOVEK, NITI NJIH PREDLOGI NISO SPREJEMLJIVI ZA KOALICIJO. ALI SO RES NADUTO HINAVSKI OBRAZI REŠITEV ZA SLOVENIJO. DA GASPARI ZNA PLESATI SLOVENSKE POLKE IN VALČKE VEMO VSI, NE VEMO PA ZAKAJ IMAMO POTEM LAŽNIVI ARGENTINSKI TANGO. ZA ČASA NIEGOVE VLADAVINE JE BILA VLADA PROGLAŠENA ZA IZDAJALSKO TEGA DO DANES NI NIHČE PREKLICAL DA DRŽAVA ODREJA KOLIKO PARTIZANSKIH PRAPOROV LAHKO PRIDE NA DRŽAVNO PROSLAVO JE ZGOVOREN IN JASNI DOKAZ, KAKŠNE POMIRITVE SI ŽELI VLADA.

DRAGI PRIJATELJI NI ČASA, DA BI PAVEDAL VSE KAR MISLIM. VAS PA POZIVAM, DA SE 8. SEPTEMBRA SNIDEMO V NOVI GORICI NA NAŠI PROSLAVI. PILI BOMO ČISTO PRIMORSKO KAPLJICO BREZ MEŠANJA S CVIČKOM. VSAK OD NAS NAJ PRIPELJE ŠE SVOJE PRIJATELJE, ZNANCE, NAJ SE NAS ZBERE VEČ KOT PRED LETI V AJDOVŠČINI. PRIDIMO S PRAPORI V TOLIKI MERI, DA NAS VLADA DO KONCA NJENEGA OBSTOJA NE BO ZMOGLA PREŠTEI.

HVALA VSEM ZA VSE POSEBNA ZAHVALA VAM DOMAČINOM GORE.

PREDMEJA – GORA
24. JUNI 2007

ZA SKUPNOST BORCEV
ARTILERIJE PREDSEDNIK:
JEKLER MATEVŽ - IZTOK



Na fotografiji: Iz otvoritve topa na Predmeji.
Foto: Slavko Vidic

3. ekstremni pohod z nanosa na triglav

3. EKSTREMNI POHOD OZVVS AJDOVŠČINA/VIPAVA IN PRIDRUŽENIH ČLANOV OZZNOB Z NANOSA NA TRIGLAV PO POTEH SPOMINA IN OPOMINA – 1941-1945 in 1990-1991

Območno združenje veteranov vojne za samostojno Slovenijo občin Ajdovščina in Vipava je med ostalimi nalogami, tako kot v prejšnjih letih, v letnem načrtu dela za leto 2007 načrtovalo organizacijo in izvedbo 3. spominskega pohoda veteranov vojne za samostojno Slovenijo in pridruženih članov ZZB NOB Ajdovščina na Triglav, s ciljem ohranjanja spominov na obdobje 1941-1945 ter 1990-1991.

Tudi tretji pohod, ki je bil načrtovan v času od torka, 10. 07. 2007, do sobote, 14. 07. 2007, in voden pod geslom: »PO POTEH SPOMINOV IN OPOMINOV 1941-1945 in 1990-1991«, smo uspešno izvedli.

Tako kot prejšnja leta sta potekala kar dva pohoda. Ekstremni pohod je vodil izkušeni vojaški gornik, višji vodnik Valter Likar. V skupini je bilo 12 pohodnikov. Med njimi dve dekleti. Drugo skupino pohodnikov, ki so šli z Rudnega polja na Pokljuki, dne 13. 07. 2007, pa je vodil predsednik OZVVS Ajdovščina /Vipava, g. major Ivan Marc.

Za razliko od lani, ko smo drugi pohod izvedli iz Črnič, je bil letošnji izveden iz skrajno vzhodnega dela Vipavske doline, in sicer iz kraja Podgrič pod pobočjem Nanosa.

Skupaj s peščico občanov smo se ob 7. uri zbrali pred spomenikom padlim žrtvam iz 2. svetovne vojne, na katerem piše: DRAGIM IN NEPOZABNIM, TU UMORJENIM TALCEM, dne 21. 07. 1942!

Ta zločin so zagrešili italijanski vojaki, potem ko so partizani napadli oskrbovalni kamion nad Barnicami, na nanoški cesti. Vaščane Podgriča so pred ubojem zverinsko mučili, vas pa v celoti požgali. Predsednik OZVVS nas je pozdravil z nagovorom in vsem skupaj zaželel srečno pot na

vrh naše domovine, kakor tudi vrnitev domov, z mislimi, da se v naslednjem letu zopet zberemo, še v večjem številu, in s seboj poneseemo pomen pohoda in zavednost slovenskega naroda.

Spregovorili so nam: podžupanja občine Vipava, ga. Sonja Pudgar, novi predsednik OZZNOB Ajdovščina, g. Božo Novak, ter preživeli občani, ki so z vidnim ponosom sprejeli našo odločitev, da letos pohod začnemo v njihovem kraju.

Pot nas je tako prvi dan vodila skozi Podnanos v Podrago, kjer so nas v velikem številu pričakali skoraj vsi krajanje te prijazne vasice. Sprejela sta nas predsednik krajevne skupnosti g. Ivo Krušec ter preds. okraja ZZNOB tov. Franc Žvanut. Po kratkem okrepčilu in kulturnem programu smo v deževnem jutru krenili naprej med vinogradi, v Manče, Lože, Vipavo, Dolgo Poljano, Ajdovščino, Gorenje, nato pa po stari Resljevi poti na Predmejo, v Tiho Dolino.

Kot vsako leto so nas tu zopet prisrčno sprejeli predstavniki Društva Gora. Med njimi so bili predsednik Društva, g. Zvonko Žonta, in njegova 'klapa', če jih smem s spoštovanjem tako imenovati. Zalotili smo jih namreč ravno sredi dela. Naši Gorjani so zopet dokazali, da so izredno marljivi, vztrajni, složni (»ku adn, organizirani do sekunde natanku«) ...! Skratka, tako težko je te pridne fante opisati, pa čeprav jih zelo dobro poznam. Pripravljali so še zaključna dela pred odprtjem oz. postavitvijo novega velikega šotora. Ta naj bi bil namenjen njim in obiskovalcem Gore za številne domače in državne prireditve, ki jih Gorjani prirejajo večkrat v letu. Njim v podporo se je odzval tudi sam predsednik Zveze borcev Slovenije, tov. Janez Stanovnik. Menda jim je za naslednje leto obljubil vsesplošno slovensko prireditev ob dnevu borca.

Že nekaj let jih spoštljivo opazujem in želim javnosti povedati, da če bi bili v naši Dolini ljudje vsaj pol tako složni, bi bilo marsikaj hitro postorjeno. Pripadniki Društva Gora veliko svojega prostega časa namenijo ravno obnovi ali gradnji novih objektov. Veliko ur svojega prostega časa so žrtvovali za skupnost, za skrb za svojo Goro in njeno promocijo v svetu. Le kaj bi jih še opisoval, saj jih Gorjani poznate bolj kot jaz. Naj še omenim, da poleg tega skrbijo, ohranjajo in uspešno gojijo smučarski šport, stare navade in običaje, kulturo, kmečke obrti ... itd.

Seveda so poskrbeli tudi za nas.

Skuhali so nam odlično golaž in

pašto ter postregli z ostalimi domačimi dobrotami. No, brez domače kapljice tudi ni šlo! Po večerji je v prostorih njihove kočje sledila kratka slovesnost. Med našimi novimi pohodniki na Triglav sta bila tudi nova člana z Gore, in sicer: Marjan Krapež iz Gozda in Franc Vidmar – Kitajc z Otlice. Slednjemu je preds. OZVVS Ajdovščina/Vipava, g. major Ivan Marc, podelil člansko izkaznico združenja.



Na fotografiji: Franc Vidmar – Kitajc prejema iz rok predsednika OZVVS Ajdovščina/Vipava majorja Ivana Marca člansko izkaznico
Foto: Valter Likar

Lahko vam povem, da sta oba srečno in korajžno prestala pohod in se tako za nas z zlatimi črkami vpisala v moštvo ekstremnega pohoda. Vtise pa naj vam povesta kar sama, ko ju boste zopet srečali.

Drugi dan nas je pot vodila, tako kot prejšnja leta, pod Golaki na Malo Lazno, Lokve, v Čepovan na kmečki turizem (sledilo je fantastično kosilo 'izpod peke'), na Most na Soči ter naprej ob jezeru

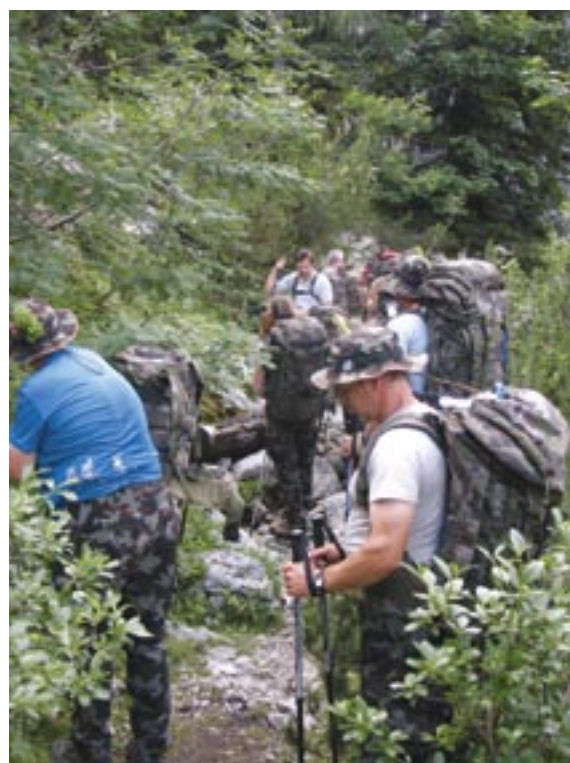
in reki Soči v Tolmin. Rad bi omenil tudi to, da smo ob poti šli mimo veliko spomenikov iz NOB. Prav pred vsakim smo se z minuto molka posvetili padlim za svobodo!

Naslednji dan smo ob petih zjutraj krenili nad koritom reke Tolminke v Planino v Pologu, mimo sirarne. Tu nas je oskrbovalni kombi z vestnim spremljevalcem, stotnikom Vinkom Kovačem, zapustil. Oprtali smo si velike in težke nahrbtnike in odrinili v hudo strmino k izviru Tolminke. Po stari italijanski »mulatjeri« smo ob 12. uri prispeli na vrh med Bogatinskim sedlom in Krnskim jezerom. Pot nas je dalje, v prelepem vremenu, vodila do kočice pod Bogatinom in naprej do kočice pri Sedmerih Triglavskih jezerih.

Kočica je gostila kar nekaj tujih pohodnikov (Čehe, Angleže, celo Nizozemce in Belgijce). Ta kočica nam je po prijaznosti in gostoljubnosti bila vedno najprijetnejša. Žal pa moram na veliko razočaranje

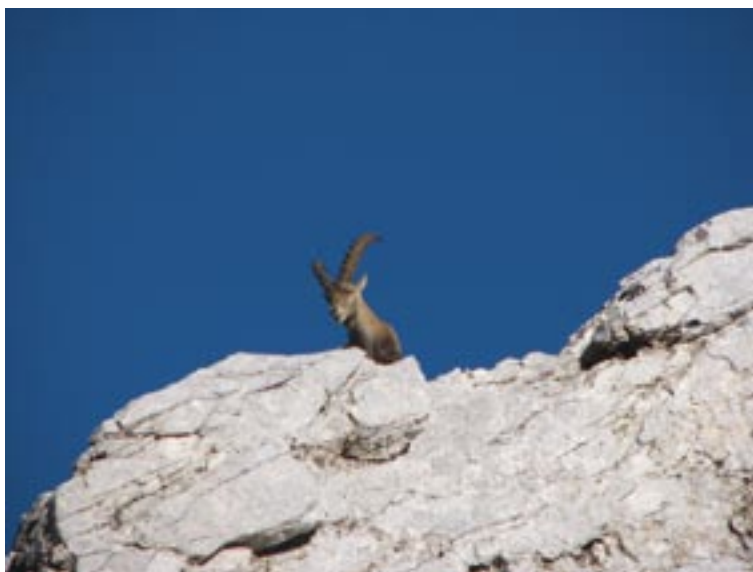
nas pohodnikov poročati tudi to (oskrbniki so vsako leto drugi), da je bil letos oskrbnik zelo neprijazen. Najprej nas je vseh 12 pohodnikov stlačil v zelo majhno sobico, pa čeprav so bile večje sobe popolnoma prazne. Nato pa nam naslednjega dne ni hotel postreči z zajtrkom pred 8. uro zjutraj. Na prijazen način sem mu hotel razložiti, da moramo na pot kreniti najmanj dve uri prej, če hočemo še pravočasno, pred možnimi nevihtami, osvojiti vrh Triglava (Triglav se po navadi z oblaki zapre od 13. ure dalje), pa ni hotel o tem niti slišati. Kočica je čez noč celo zaklenil, tako da morebitni nočni planinci ne bi imeli nikakršnih možnosti za bivanje v koči.

Tako smo zjutraj ob petih lačni krenili po dolini Triglavskih jezer navzgor. Na vrhu Hribaric pa



Na fotografijah: Utrinki s poti
Foto: Valter Likar

smo doživeli prečudovit pogled na večjo skupino – družino kozorogov. Ti so se nam dobesedno postavili na pot in bili od nas oddaljeni vsega ne več kot 10 metrov. Prav nič se nas niso bali in so se še lenobno čohali z nogo po lepem kožuhu. Tako zelo težko je opisati te prelepe trenutke z njimi. Fotografskemu objektivu so se prav lepo nastavljali.



Na fotografiji: V kraljestvu kozoroga
Foto: Valter Likar

Po slabih 30 minutah smo jih zapustili. Mi pa smo imeli razlog za novo temo debate vse do kočice na Doliču, kamor smo prispeli ob 9.30. Sledil je počitek in kmalu

vzpon proti vrhu veličastne piramide Triglava. Vzpostavil sem stik – radijsko povezavo z našimi gorskimi reševalci, ki so se mi oglasali prek radijske naprave. Skrbeli so za nas. Predvsem pa so hoteli vedeti, kakšna je pot (ledena, kopna ...). Dan prej je namreč padlo veliko ledenega dežja in sodre. Šele ko smo prisopihali na vrh Triglavskih podov, sem pod meliščem Triglava opazil velike zaplate ostankov sodre. Srečno smo, ob 12.05, v lepem, toplen vremenu, ter ob bučnem aplavzu velikega števila drugih pohodnikov prispeli na VRH NAŠE DOMOVINE.

Na vrhu smo razvili vse naše sponzorske artikle in se s skupinsko sliko tako poskušali zahvaliti vsem našim sponzorjem, ki nas podpirajo že tretje leto zapored. Naj se kot vodja in v imenu vseh pohodnikov pristrčno zahvalim vsem: v prvi vrsti Občini Ajdovščina in njenemu županu, g. Marjanu Poljšaku, občini Vipava in županu, g. Ivanu Princesu, družbi Primorje in njenemu direktorju g. Dušanu Črnigoju, zavarovalnici Triglav, Društvu Gora, Slovenski vojski, podjetju Vibex-Iskra, Iskra avtoelektrika d.d., CPG - Cestnemu podjetju Gorica, podjetju MIP, mesnici Rovtar, podjetjema Fructal in Mercator, baru Pri Marjanci in ga. Bojani Rodman, Agroindu Vipava in g. Matjažu Troštu, proizvodnji Jovylant -Vipava, Fami d.o.o. Vipava, Gostilni Tomaž Hrovatin v Vipavi, Pizzeriji Na Placu in g. Egonu Bratina, Poligalantu Volčja Draga, Unicafu Sežana, trgovini z medicinsko opremo Medi-go v Ajdovščini, ter vsem ostalim, ki so kakor koli pomagali pri tej izvedbi. Posebno bi se rad zahvalil še vsem našim medijem, predvsem Radiu Nova (celotni ekipi z direktorjem Mitjo Tripkovičem), RTV – Koper Capodistria, radiu Robin, RTV Slovenija in g. Arturju Lipovžu.

Po daljšem oddihu na vrhu Triglava smo se v veliki gneči planincev spustili na 2515 m visok Triglavski dom na Kredarici. Ob 17. uri je pred domom na Kredarici sledil kulturni program vseh pohodnikov. Sodeloval je mimohod najmanj 50-tih praporov. Med njimi tudi tuji predstavniki mednarodnega združenja Gorskih šol vojakov gornikov iz Italije, Nemčije, Avstrije, Švice, Hrvaške in Francije. Nastopili so še orkester Slovenske vojske in Policije ter Partizanski pevski zbor pod vodstvom dirigenta Gornika.

Po proslavi sta sledila druženje in zabava še dolgo v noč, sam pa sem se odpravil pogledat enega od treh zvonikov, ki so na Triglavski kapeli. Le-tega so darovali vipavski planinci, kar tudi lepo piše na samem zvoniku.

V koči smo na hitro »otesali« kar dva krasna pršuta ter nanoški sir in nazdravili s kapljico domačega vina iz naše vipavske kleti. Poskrbeli smo tudi za presenečenje, saj smo s seboj prinesli tudi nojevo jajce, ki so ga vso pot skrbno čuvala naša dekleta. Le-tega so nam pripravile kot firtaljo kuharice na Kredarici. Jajce pa smo, prazno ter s podpisi na njem, odnesli domov za spomin.

Naslednji dan smo v lepem in toplem jutru krenili proti Vodnikovemu domu, okrog Tosca na Studorski preval ter mimo planšarije Konjščica na Rudno polje na Pokljuki.

Sledilo je zaslužen tuširanje v vojaškem objektu centra in priprave na veliko osrednjo proslavo. Zbralo se je veliko število obiskovalcev (več kot 7000 ljudi), ki so naš mimohod pozdravili z bučnim aplavzom. Še prej smo s ponosom sprejeli tablo (kot vsako leto), na kateri piše: Pohodniki NANOS -TRIGLAV, dekleta pa so nam na prsi pripela rdeče nageljne. Slavnostna govornika na slovesnosti sta bila g. Vasja Klavora in župan občine Bohinj. Proslave se je udeležilo tudi veliko ljudi iz naše Vipavske doline (kar trije avtobusi), mi pa smo se po proslavi in druženju s svojci odpeljali proti domu.

Srečno smo prispeli domov in tako prišel dan končnega 'saniranja' žuljev in zaslužnega počitka. Z željo, da se naslednje leto zopet slišimo ali vidimo, en lep pozdrav vsem skupaj.

Naj živi partizanska Predmeja!

Vodja pohoda: Valter Likar
24. 07. 2007, Vipava



Na fotografiji: Slovesnost na Kredarici
Foto: Valter Likar



Na fotografiji: Mimohod na Rudnem polju
Foto: Arhiv Valterja Likarja

zgodilo se je

UČENCI GLASBENE ŠOLE VINKO VODOPIVEC NA PREDMEJI

Lojzka Bratina

Isti dan, ko smo na Predmeji gostili člane kluba Avsenik, je bil v dvorani KS zaključni nastop učencev solo petja glasbene šole Vinka Vodopivca iz Ajdovščine. Njihov mentor je priznani operni pevec, gospod Rajko Koritnik. Peli so arije in operete iz raznih glasbenih del. Nastopili so kot solisti in v duetih, ob klavirski spremljavi. Njihovi nadarjeni in šolani glasovi so povedali veliko: človeški glas lahko seže v neslutene višine in nižave. To pa je rezultat trdega dela učencev in učitelja. Številni



Na fotografiji: Koncert učencev solo petja
Foto: Lojzka Bratina

poslušalci so vsakega posebej nagradili z močnim aplavzom. Na Predmeji smo prepričani, da jih bomo še povabili medse in uživali v čudovitem petju.

zgodilo se je

GORJANI NA NAJVIŠJEM VRHU BOSNE IN HERCEGOVINE

Ivo Brecelj

Člani Društva Gora smo se 8. junija odpravili na obisk k prijateljem planincem v Bosno in se odločili, da bomo osvojili njihov najvišji hrib, 2386 metrov visoki Maglič.

Zarana zjutraj nas je pot vodila skozi Ljubljano proti Metliki, v Karlovac, Bihać, na naslednji postaji, v Jajcu, pa smo se ustavili. Pričakal nas je vodič, zgodovinar in prijatelj planincev iz Breze. Ogled znamenitosti v Jajcu s strokovno razlago nam je vzel približno tri ure. Predsednik društva Zvone je navezal prijateljski stik z družino, ki živi na Predmeji, sorodnike pa ima v Turbah pred Travnikom, kjer se ustavimo, družina pa nas gosposko pogosti. Poslovimo se in že nadaljujemo pot proti rudarskemu mestecu Breza, približno 25 kilometrov pred Sarajevom. Peljemo se do njihove planinske kočice Budoželj, ki leži na nadmorski višini 1250 metrov, na Budoželjski planini. Sledijo pozdravi, debate, izmenjava mnenj in že gremo k počitku, kajti naslednje jutro nas čaka vzpon na Maglič.

Sobota, 9. junij. Ob 3.30 bujenje in na pot skozi Sarajevo, do območja Narodnega parka Sutjeske in Tjentišta, kjer stoji spomenik 3301 padlemu vojaku v 2. svetovni vojni. Predsednik Društva Gora Zvonko Žonta in predstavnik prijateljev iz Bosne Midhat Omerhodžić položita venec padlim borcem. Megla nas spremlja vse do višine 1450 metrov, kjer pa se pokažeta modro nebo in pred nami prelepa gora Maglič. Tu je tudi začetek našega vzpona. Po slabih treh urah pridemo na načrtovani cilj. Čestitke, malo 'šljive', fotografiranje, in glej ga, zlomka, pojavi se slovenska zastava. Kdo drugi kot 'cop' - bravo! Sestop do vozila, malica, 'šljiva', pesem, odhod. Na poti nazaj si ogledamo 45-metrski naravni slap Skakavac. Zelo lepo. Še kar utrujeni pridemo v kočo Budoželj. Večerja. Spanje.

Nedelja, 10. junij. Zjutraj vožnja do Breze, kjer nas pričaka zgodovinar Čamil Buljetović, ki nam bo predstavil znamenitosti v tukajšnjih krajih. V sa mi Brezi si ogledamo ostanke bazilike in pot nadaljujemo v Arnavtović, kjer si ogledamo arheološke ostanke cerkve, ki je znana po kronanju kraljev. Pot nas pelje naprej v Kraljevsko Sutjesko. Tam stoji krasen frančiškanski samostan sv. Ive, v katerem je muzej sakralnih predmetov iz preteklih stoletij. V samostanu je tudi knjižnica z zelo starimi knjigami. Nadaljujemo do kraljevskega gradu Bobovac. Po zaključku Čamilove predstavitve nas pot vodi proti Varešu. Med potjo se ustavimo v kraju Mestilišče, kjer si privoščimo zelo okusne postrvi na žaru. V Varešu si ogledamo zelo staro

leseno katoliško cerkev in se nato odpravimo proti koči Budoželj. Tam pa je pravo slavje. Pričakajo nas predsednik občine Breza, novinar Sejo, predstavnik sindikata mesta Breza, generalni direktor rudnika in harmonikar. Naj povem, da se nam je na tej odpravi v Bosno pridružil tudi znani operni pevec Zdravko Pergar, ki je s svojim čudovitim glasom še posebej popestril ta večer.

Ponedeljek, 11. junij. Dan vrnitve. Slovo od prijateljev. Solznih oči si obljubimo novih lepih druženj. Nasvidenje že v avgustu. Pot v Sarajevo, na 'čevape', kratek 'šoping' na Baščaršiji, nazaj proti Jajcu, smer Banja Luka, ob reki Vrbas, Hrvaška, Novo mesto, ob 20. uri srečno prispemo v Ajdovščino.

Vozilo, s katerim smo se odpravili na pot, je bilo last družbe Avto Batič, ki se ji ob tej priložnosti iz srca zahvaljujemo. Ekipo smo sestavljali: Zvonko Žonta, Franc Filipič, Ludvik Bratina, Danilo Šapla, Zdravko Pergar in Ivo Breclj.



Na fotografiji: V spomin padlim borcem smo položili venec

Foto: Ivo Breclj



Na fotografiji: Najvišji bosanski vrh – Maglič

Foto: Ivo Breclj



Na fotografiji: Na vrhu Magliča

Foto: Arhiv Iva Breclja

zgodilo se je

KLUB AVSENIK NA PREDMEJI

Lojzka Bratina

Že spomladi so se začele na Predmeji širiti govorice, da nas bodo v juniju mesecu obiskali Avseniki.

Mnogi so nejeverno zmajevali z glavami, češ, saj ne igrajo več. Pa tudi s čim bi si Gorjani to čast prislužili, se ni vedelo.

Kmalu pa so postale stvari bolj jasne. Naš sovaščan in veseljak, ki ga pozna vesoljna Slovenija, je kot član kluba Avsenik predlagal, da obišejo 16. junija

našo Goro. Projekt je bil v pripravi tri leta, v igri so bile tudi druge evropske države. Roman pa je bil odločen: Goro boste obiskali na moj rojstni dan ali nikoli. In so mu ugodili. Društvu podeželskih žena je sporočil, da bi bili zelo počaščeni, če bi jim zapele ob materi Gorjanki kakšno pesem. Toda – izključno pesmi o Gori. Pevski zbor je staknil glave in odločili smo se, da željo izpolnimo ...



Na fotografiji: Člani kluba Avsenik na Gori
Foto: Lojzka Bratina



Na fotografiji: Ansambel Triglavski muzikantje je poskrbel za veselo vzdušje
Foto: Lojzka Bratina

V petek, na predvečer obiska kluba Avsenik, je lilo kot iz škafa. Ja, če bo tudi jutri tako vreme, bo prireditev v dvorani, ne bo druge možnosti, smo menili. Tudi naslednji dan, ko smo ob enajstih pri Gorjanki čakali na obisk, so grozili temni oblaki.

Očitno so gostje prinesli s sabo ogromno dobre volje in veselja, tako da je sonce spet posijalo. Pripeljala sta dva avtobusa, potnikom je takoj zastal dih ob pogledu na lepote Gore in na Vipavsko dolino.

Roman je predstavil njihov klub in naše DPŽ. Zapele smo pesmi NA GORI ANGELSKI, NA GORI JE MOJE

ZAVETJE in NA GORI JE MOJ DOM. Ansambel Triglavski muzikantje je zaigral nekaj pesmi, vsi skupaj pa smo zapeli eno Koširjevo, ob spremljavi harmonikarja Viktorja.

V spomin na obisk na Gori smo jim podarile čipko z motivom Gorjanke. Bili so vidno ganjeni in obljubili so, da se še vidimo. Nato so se odpeljali skozi Trnovski gozd čez Nagnuc, na Lokve, Trnovo in dalje na Sveto Goro ter čez solkanski most v Goriška Brda.

zgodilo se je

DNEVI GORE 2007

Lojzka Bratina

To, da so Gorjani povsod poznani kot delovni in pridni ljudje, ni nič novega. Toda tokrat so bili presenečeni nad našo »višino« tudi najbolj nejeverni. 'Kapo dol,' so govorili. Kaj bo Ljubljana ali kakšen drugi kraj, sem, na Goro, naj pridejo pogledat, kaj se pravi skupaj držati.

Govorim namreč o veliki pridobitvi za naš kraj, pa tudi za celo Goro in okolico. V Društvu Gora so si zadali nalogo, da postavijo na Rupji šotor, ki bo služil kot večnamenski objekt. Sprejel pa bo lahko kar tisoč ljudi. V njem bodo zabavne pa tudi druge prireditve.

Poudariti je treba, da so vso organizacijo, in tudi prostor za šotor, pripravili s prostovoljnim delom. Veliko večerov in pozno v noč so varili osem metrov v višino jekleno nosilno konstrukcijo, kar nikakor ni bilo lahko delo. Sledilo je še dvigovanje in pritrdjevanje platna. Seveda so kar nekaj finančnih sredstev primaknili razni sponzorji. Toda gorjanska trma je opravila svoje — šotor je postavljen.

Naključje je hotelo, da so pevke DPŽ povabili, če bi lahko 14. julija - isti dan so se odvijali DNEVI GORE — zapele gostom iz Trebnjega. Gospod

Kukmak, ki je znan zeliščar, jih je pripeljal cel avtobus že petič k nam. Imele smo to čast, da smo prve zapele na novem odru v šotoru. Oder je bil izredno lepo okrašen s cvetjem. 'Rožice med rožami', so menili Dolenjci. Po nastopu so nas povabili peti v njihove kraje.

Že nekaj dni prej je po Vipavski dolini, pa tudi drugod, vabil s plakatov na Goro ansambel Malibu. V popoldanskih urah se je začel srečelov, ki ga je pripravilo Društvo Gora. Dobitki so bili zelo vabljeni, zato so bile srečke kmalu prodane. Med tem časom je začel igrati ansambel za ples in obiskovalci so množično prihajali ter se čudili novi pridobitvi — šotoru.

Tudi za hrano in pijačo je bilo poskrbljeno. Malibujevci so res odlično igrali in dvignili na noge staro in mlado. Prireditve se je imenovala DNEVI GORE 2007, postala naj bi tradicionalna, kot je bila kravja ruleta.

Noč se je že prevešala v jutro, ko smo odhajali domov. Organizatorji in gostje. Prvi zadovoljni, ker so uresničili zastavljen cilj, drugi pa navdušeni nad vsem. Enotni smo si bili, da se spet kmalu vidimo v šotoru na Rupji ...



Na fotografiji: Rožice med rožami – pevska skupina DPŽ Predmeja je »krstila« oder
Foto: Lojzka Bratina



Na fotografiji: Skupina Malibu je zvečer marsikoga zvalila na plesišče
Foto: Alenka Tratnik

zgodilo se je

SREČANJE V BUKOVICI

Renata Tischer – Likar¹



Na fotografiji: Z razstave čipk in prikaza klekljanja, Bukovica, ob koncu leta 2006. Z leve: Nada Krapež, Renata Tischer – Likar, Zlata Velikonja, Bernarda Lahajnar, Rozalija Bratina. Na fotografiji manjka Slavica Vidic. Foto: Arhiv Slavice Vidic

'Na Gori Angelski smo mi doma' – tako je odmevala pesem iz grl pevskega zbora Društva podeželskih žena s Predmeje.

Predmejske pevke so namreč prišle v Bukovico – na občni zbor Društva upokojencev Bukovica. A niso prišle le s pesmijo – s seboj so z Gore prinesle tudi čudovite stvaritve pridnih rok: čipke. Uredili smo razstavni prostor in predstavili predmejske žene, kako spletajo nitke v čarobne izdelke. Razstavo si je ogledalo veliko ljudi. Vsi so bili nad izdelki očarani. Žal razstavljene čipke niso bile naprodaj.

Predmejske žene so pod vodstvom Filipa Vidmarja zapele več pesmi. Bile so zares dobre. V zraku sta visela dobra volja in prijetno vzdušje. Po proslavi smo si seveda 'privezali dušo' z dobro večerjo in pijačo. Za glasbo je poskrbel gospod Sever – prava glasbena legenda. Brez njega pač ne gre. Petje, glasba, ples – vse to nas je tako povežalo, da nisi vedel, kdo je gost in kdo gostitelj. Vsi smo bili sproščeni in veseli. 'Še se bomo srečali!' smo si obljubili.

¹ Renata Tischer – Likar (Zančkova s Predmeje) je predsednica DU Bukovica.

mlade plesalke

GREMO PLESAT

Gloria Vidmar

Poznate koga, ki še nikoli ni poskusil plesati? Če ne drugače, zagotovo plešemo na vaških veselicah, šagrah, mlajši pa poskakujemo v diskotekah in na raznih žurih. Malo manj ljudi je, ki ples tudi trenirajo. In tisti, ki ga, si vsekakor vsaj enkrat želijo nastopiti na velikih tekmovanjih. In tudi meni, Evi in Meliti, ki že dobra 4 leta zavzeto treniramo v plesni šoli Rebula, se je ta želja uresničila in letos smo se uvrstile na državno tekmovanje.

Celo leto smo dokaj pridno trenirale, jaz na škofijski gimnaziji v Vipavi, Melita in Eva pa v gimnaziji v Ajdovščini. Naučili smo se tri različne plese, hip-hop, pop in latino. Svoje znanje smo najprej pokazale na regijskem tekmovanju v Vrtojbi, kjer so izbrali šest najboljših iz vsake šole, ki so se uvrstili na državno tekmovanje. To je potekalo v Slovenj Gradcu, 11. maja. Pred tem odločilnim dnem se je število treningov povečalo in med njimi ni bilo več odmorov. Vsakič ko sem zaslišala tisto poved: »Dajmo babe, gremo še enkrat...!« iz ust naše super učiteljice plesa Alice Stojko Saliu, sem pomislila, ali se sploh splača, saj je v Sloveniji precej odličnih plesalk, in mi verjetno ne sodimo mednje.

In prišel je tisti petek, 11. maj. Po nekaj težavah s prevozom smo se v štirih avtomobilih odpravili proti Slovenj Gradcu. Jaz, Melita, Eva, in Elena, ki se je z nami mučila 3 leta na osnovni šoli Otlica, smo imele čast, da smo na to dolgo pot odšle kar z »renojem 5«, po domače kar s petko... priznam, da smo se na poti precej potile, vendar ne zaradi treme, ampak zaradi vročine.

Ola, po nekajminutnem iskanju srednje šole, kjer smo plesali, smo jo končno našle, se preoblekle in dvignile naše številke. Postajale smo vse bolj živčne... Začelo se je, sodniki so se predstavili (med njimi je bila tudi ustanoviteljica šolskega plesnega festivala, Meta Zagorc, ki je sodila tudi parom v turnirju Zvezde plešejo pri Mariu)... Minil je prvi krog, kjer je izpadlo pol tekmovalcev, minila je osmina finala in uvrstile smo se v četrt finale. Naprej ni šlo, saj je konkurenca prehuda, vendar se mi zdi, da je taka uvrstitev (med prvih 30) zelooodo dobra. Tri dekleta iz škofijske gimnazije iz Vipave pa so tekmovala še naprej, in vsi, kar nas je pač ostalo, smo navijali še za njih do konca.

In končno, po dveh urah - razglasitev rezultatov. Podelili so medalje posameznikom, nato pa so prišle na vrsto ekipe. Bilo je kar precej šol iz cele Slovenije. Gimnazija Ajdovščina resda ni bila najvišje uvrščena, ker ni imela popolne ekipe (šest članov), vendar so vse tekmovalke plesale zelo dobro (Bravo Melita!! Bravo Eva!!!). Ker smo se vse s Škofijske gimnazije Vipava uvrstile precej v redu, smo pričakovale dobro uvrstitev, vendar ne stopničk. Podelili so bronaste medalje, nas pa še vedno nikjer. In ko so povedali, da je srebrno odličje dobila neka gimnazija iz Celja, je bilo veselje nepopisno!!! Postale smo državne prvakinje in kar nismo mogle verjeti, da je res. Vsaka od nas šestih je dobila medaljo in poseben pokal, ki zdaj krasi vitrino Škofijske gimnazije Vipava (to je dokaz, da ne znamo samo moliti, ampak tudi plesati).

Odpravile smo se proti domu. V naši petki je bilo super vzdušje. Ostale tri so me zbadale, saj sem velikokrat pogledovala medaljo in na glas razmišljala, kako je lepa ...Joj, če je pa res, no... Doma so se vsi veselili z nami, in seveda smo vsem povedale o našem uspehu.

Odločile pa smo se tudi, da bomo skupaj nastopale po raznih prireditvah, tako kot smo lani, vendar pa smo žal od skupine ostale samo me tri. Problem je, ker znamo različne plese, zato se večkrat dobimo, da druga drugo naučimo kaj novega. Naš prvi nastop je bil na društvenem večeru, kjer smo predstavile nekakšen hip-hop mix (ker je bilo malo ljudi, sploh ni bilo problema s tremo in podobnim). Torej, če nas bo kdo povabil, bomo z veseljem zaplesale še kje Pa lep plesni pozdrav.

kulinarični kotiček

VONJ PO JESENI

Lojzka Bratina

Kmalu bo prišla jesen. Kot bi bilo včeraj, imamo pred očmi sončne dopustniške dneve, ki so minili, kot bi trenil. Na Gori smo že skopali krompir, pobrali bomo vse, kar je čez leto zraslo na njivi in v vrtu. Mnogi prijatelji narave pa že komaj čakajo pravega vremena in lune, da bodo lahko iz tal pognale gobe. Pravi gobarji vedo povedati, da je nabiranje gob neverjeten užitek. Morda še večji kot potem, ko se gobje jedi kar smeji s krožnika in vabijo, da jih pojemo. Vedno nabirajmo le gobe, za katere smo prepričani, da niso strupene in jih dobro poznamo. Gobe so težje prebavljive. Uživati smemo le sveže pripravljene, nikakor jih ne smemo pogrevati. Pojemo jih lahko le manjše količine naenkrat.

Gobe pripravljamo sveže, vlagamo jih v kis ali slanico, da pa se jih tudi posušiti.

Danes bomo pripravili

GOBE S SLANINO ...

Potrebujemo:

1 kg gob
10 dag na kocke zrezane prekajene slanine
1 čebulo
peteršilj
sol, poper.

Slanino v kozici segrejemo, da postekleni. Vanjo vržemo seseklano čebulo, ko zarumeni dodamo na rezine zrezane očiščene gobe. Potresemo jih s soljo in pokrite dušimo 10 do 15 minut. Večkrat premešamo. Preden postrežemo, dodamo sesekljan peteršilj in poper.

K jedi postrežemo krompir, kuhan v kosih.

ZAPEČENE GOBE Z RIŽEM

Potrebujemo:

0,5 kg gob

10 dag masla

30 dag riža

2,5 dl mleka

2 jajci

sol, poper

zelo malo muškarnega oreška

drobtine

žlico seseklanega peteršilja.

Očiščene gobe zrežemo na lističe. Prepražimo jih na maslu in dodamo peteršilj. V slanem kropu skuhamo riž, zrna morajo ostati cela. Na cedilu ga oplaknemo z mrzlo vodo. Z maslom namažemo primeren pekač in v plasteh zlagamo vanj riž in gobe. Jajca razžvrkljamo z mlekom in dišavami ter polijemo po zmesi. Potresemo z drobtinami in s kosmiči masla.

V srednje vroči pečici pečemo 45 minut. Ponudimo kot samostojno jed.

beneški fantje

BENEŠKI FANTJE ZA ŠAGRO NA PREDMEJI

Roman Blaško



Na fotografiji: Roman Blaško z legendo Beneških fantov - Edijem Bucovazom
Foto: Bogdan Lozar

*Spet nam bo lepo, ko na Gori, na Predmeji,
z Beneškimi fanti skupaj vsi za šagro se poveselimo in
zapojemo.*

To 2. september je, ob 16. uri se začne in lepo nam je.

Med nas na Predmejo prihaja najstarejši še delujoči narodnozabavni ansambel v Sloveniji – BENEŠKI FANTJE. Ustanovljeni so bili davnega leta 1952, in sicer za potrebe radijske oddaje 'Za Beneške Slovence', ki jo je na tedanjem Radiu Ljubljana v beneškem narečju napovedoval Edi Bucovaz, z njo pa je svoje rojake obveščal o dogodkih v Sloveniji.

V prvi sestavi ansambla so bili Edi Bucovaz, Anton Birtič, Marjan Roblek - Matevž, Jože Naraločnik in Stane Jamnikar. Prav kmalu je prišlo do prvih sprememb v ansamblu. Z njimi



Na fotografiji: Beneški fantje
Foto: Bogdan Lozar

je najprej začel nastopati Peter Ajdič, nato še Janez Hrovatin, Niko Zlobko, Milče Stergu, Ludvik Urekar in še drugi. Skozi zgodovino ansambla Beneški fantje je prišlo do mnogih sprememb, a vseskozi je bil zraven gonilna sila – današnja legenda – Edi Bucovaz, takoj za njim pa prav tako legendarni Peter Ajdič. V sedanji sestavi je Edi Bucovaz vodstvo ansambla zaupal Tomažu Kobolu, ki

je tudi pevec in solo kitarist, Peter Ajdič je ritem kitarist, tekstopisec in večna legenda, Jože Prek bas kitarist in klaviaturist, Franc Kušar harmonikar, večna legenda Edi Bucovaz je pevec, sam pa zadnji dve leti kot častni član ansambla z Beneškimi fanti nastopam kot humorist in povezovalec programa.

Beneški fantje imajo za seboj več kot deset tisoč nastopov, mnogo televizijskih in radijskih oddaj, plošč, zgoščenk ... Posnetih je okrog 200 skladb, med njimi tudi 'Rudeči cvet', ki je bila leta 2000 skupaj s Štirimi kovači in Stanko Kovačič proglašena za tretjo najbolj poslušano oziroma priljubljeno skladbo v izboru 'Pesem prejšnjega stoletja'. Poleg Rudečega cveta so največkrat poslušane skladbe Beneških fantov še Tam sredi gozda, S kitaro po svetu, Vince rumeno, Nocoj je ena luštna noč, Za tvoje zelene oči, Pesem slovesa, Srečna bodi z menoj, Študentovo slovo, Lunca beneška in še mnoge druge.

Pripis uredništva, kot vabilo:

Pridite torej na dan letošnje šagre na koncert v novem šotoru na Rupi, na Predmeji, v nedeljo 2. septembra, ob 16.00!

In še tole: Ni kar tako postati častni član tako imenitnega ansambla kot so Beneški fantje! Našemu Romanu Blašku – Romanu z Gore je to uspelo! Iz srca mu čestitamo!

pohod po dolu gor in dol

VABIMO VAS NA

1. POHOD

PO TEMATSKI POTI

»POT PO DOLU GOR IN DOL«

Dušan Brus

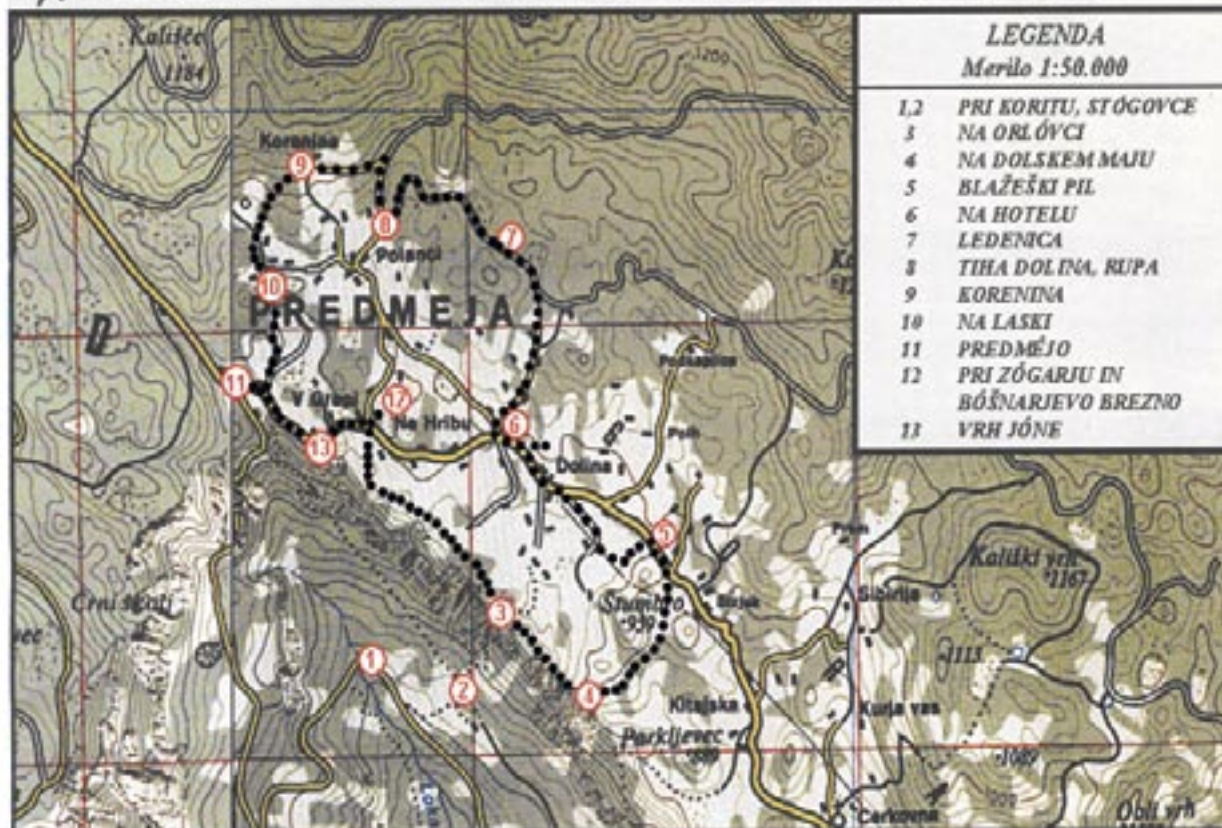
Planinska sekcija Društva Gora, ki smo jo uradno ustanovili na zadnjem letnem občnem zboru, je bila v zadnjih mesecih nadvse aktivna, o čemer smo v našem časopisu Gora že poročali. Zdaj pa je pred nami že nov projekt, 1. pohod po tematski poti »Pot po Dolu gor in dol«. Pohod bomo organizirali v nedeljo, 9. septembra, in bo potekal ob vsakem vremenu, čeprav si seveda vsi želimo, da bi nas na poti spremljalo sonce.

Zbirno mesto bo na Rupi v Tihi dolini, kjer je sedež Društva Gora, med 8. in 9. uro. Štartnina znaša 2 evra, vsak udeleženec bo ob vpisu prejel evidenčno knjižico, po vrnitvi na izhodiščno točko pa tudi topel obrok. Pohod bo potekal po planoti, po osrednjem delu tematske poti Pot po Dolu gor in dol, hoje bo za približno štiri ure. Začeli bomo na Rupi, potem pa nas bo pot vodila proti Korenini, kjer so najvišje ležeče domačije na Gori, na Lask, kjer je živel znani divji lovec Laskar, nato do bivše gozdne uprave na Predméjo, mimo spomenika Materi Gorjanki, veličastnemu delu akademskega kiparja Zmaga Posege, in naprej proti Bošnarjevemu breznu, kjer »prebiva« Spaka Kulaka. Od tu se bomo podali naprej po planinski poti, delu Slovenske planinske transverzale. Pot nas bo vodila po robu naše planote, od koder se ob lepem vremenu odpre čudovit pogled na Vipavsko dolino, čez Kras, vse do morja. Na zahodu se naš pogled ujame v pobočje in vrh Čavna, na vzhodu nam pogled uide proti Nanosu. Mimo Orlovce, kjer se je z roba Gore mogoče spustiti po tematski poti Pot po Dolu gor in dol v Dolino, jo bomo mahnili naprej in se povzpeli na Dolski Maj, na najvišji vrh roba Gore. Od tu bomo po stezi nadaljevali do Blažeškega pila, stebrastega kamnitega znamenja, izklesanega v obliki svetilnika. Tu bomo zavili v levo, do Hotela, nekdanjega Alberga, kjer se bodo lahko vsi udeleženci pohoda okrepčali s pijačo. In nato še do Ledenice, znanega brezna, kjer so Dolčani v najhujši vročini lomili led, ter nazaj na Rupo, na izhodiščno točko pohoda. Tu bo pod streho novega večnamenskega šotora vse udeležence pohoda čakal topel obrok, druženje pa bomo nadaljevali ob glasbeni spremljavi.

V planinski sekciji smo poskrbeli tudi za strokovno vodstvo. Naravne vrednote in kulturne znamenitosti ter bogato ljudsko izročilo nam bo z izvorno besedo predstavil Franc Černigoj.

Za vse dodatne informacije se lahko obrnete na Dušana Brusa, na tel. št. 041 617 607, ob delovnikih, do 17. ure.

POT PO DOLU GOR IN DOL



Na fotografiji: Tako smo si zamislili pohod po tematski poti Pot po Dolu gor in dol
Foto: Božidar Vidic

Pohodna pot se prične na Rupi, št. 8, nadaljuje se v Korenino, št. 9, nato se spustimo na Lask, št. 10. Pohod nadaljujemo na Predmejo, št. 11, delno se vrnemo in nadaljujemo pot k Materi Gorjanki, št. 13, mimo Bošnarjevega brezna, št. 12. Pot se priključi na planinsko transverzalo, nadaljujemo naprej na Orlovco, št. 3, po Kučanovi poti na Dolski Maj, št. 4. Od tu pot pelje k Blažeškemu pilu, št. 5, prek Markove doline do grobnice padlih borcev NOB in naprej do Hotela, št. 6, kjer bomo lahko popili čaj. Pohod bomo nadaljevali proti Ledenici, št. 7 in ga zaključili na Rupi. Posebnosti tu označenih krajev nam bo predstavil g. Franc Černigoj



Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@društvo-gora.si, www.društvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Alenka Tratnik, Iztok Velikonja, Zvonko Žonta

Glavna in tehnična urednica: Alenka Tratnik

Odgovorni urednik: Zvonko Žonta

Lektor: Franc Černigoj

Realizacija: GK Grafika

Naklada: 500 izvodov

Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim

Fotografija na naslovnici: Plod travnolistne vrčice, Elvica Velikonja

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana